

Archeologienota Zaventem Leuvensesteenweg 526

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Kris VAN QUAETHEM

3-11-2017

Titel: Archeologienota Zaventem Leuvensesteenweg 526

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Kris Van Quaethem

Projectcode bureauonderzoek: 2017I136

Intern projectnummer: 2017.161

Locatiegegevens: Vlaams-Brabant, Zaventem, Leuvensesteenweg 526

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 158298 en Y: 173591; X: 158389 en Y: 173722

Oppervlakte plangebied: 6290m²

Kadastergegevens: Zaventem, afdeling 2, sectie B, perceel nr. 144H (zie figuur 19)

Topografische kaart: zie figuur 17 en 18

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog) en Dave Van Gastel (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 3/11/2017

© Acke & Bracke, p/a Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	16
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	17
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	17
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	19
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	22
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	25
2.4. HISTORISCHE SITUERING	28
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	35
3. SYNTHESE	37
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	37
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	37
3.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	38
4. SAMENVATTING	40
5. BIBLIOGRAFIE	42
6. BIJLAGES	43

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te Zaventem Leuvensesteenweg 526, gelegen buiten woon- of recreatiegebied waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat en de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaarde gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied, de directe omgeving en van de gemeente Zaventem in het algemeen werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie wordt gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast wordt in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en worden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

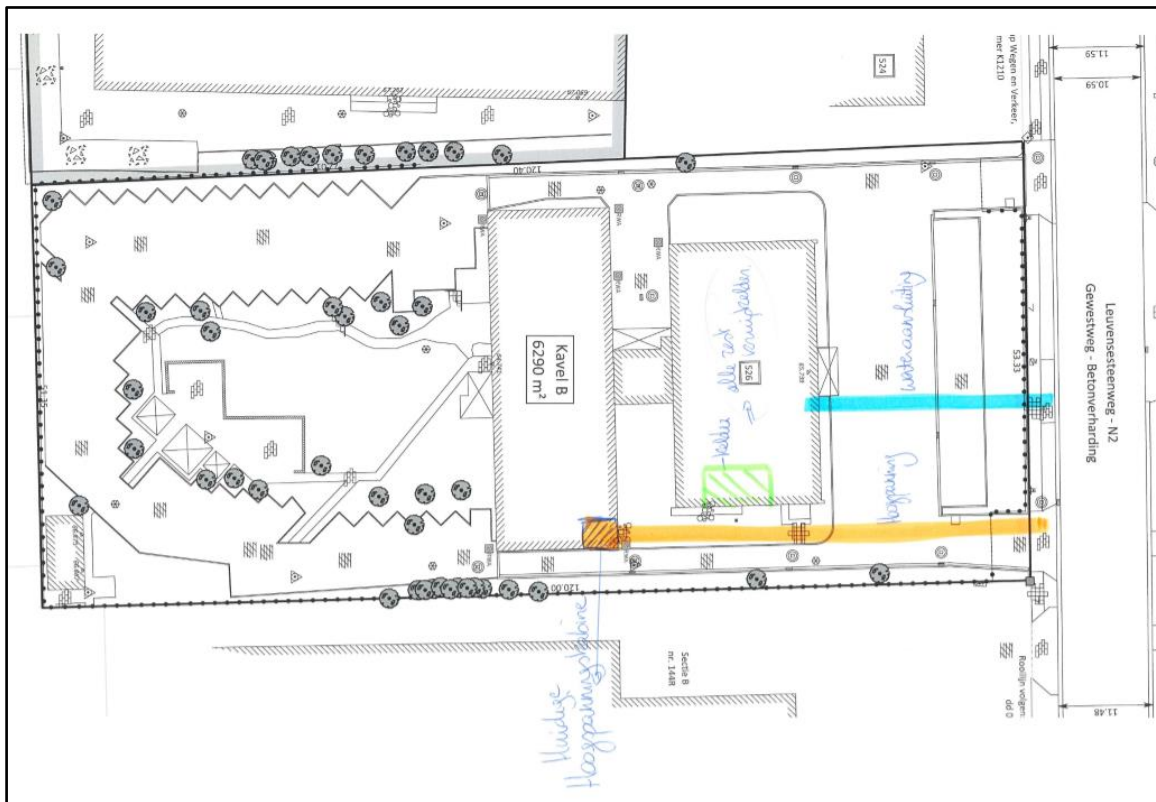
1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site buiten de oorspronkelijke bewoningskern van de gemeente Zaventem, niet opportuun geacht.

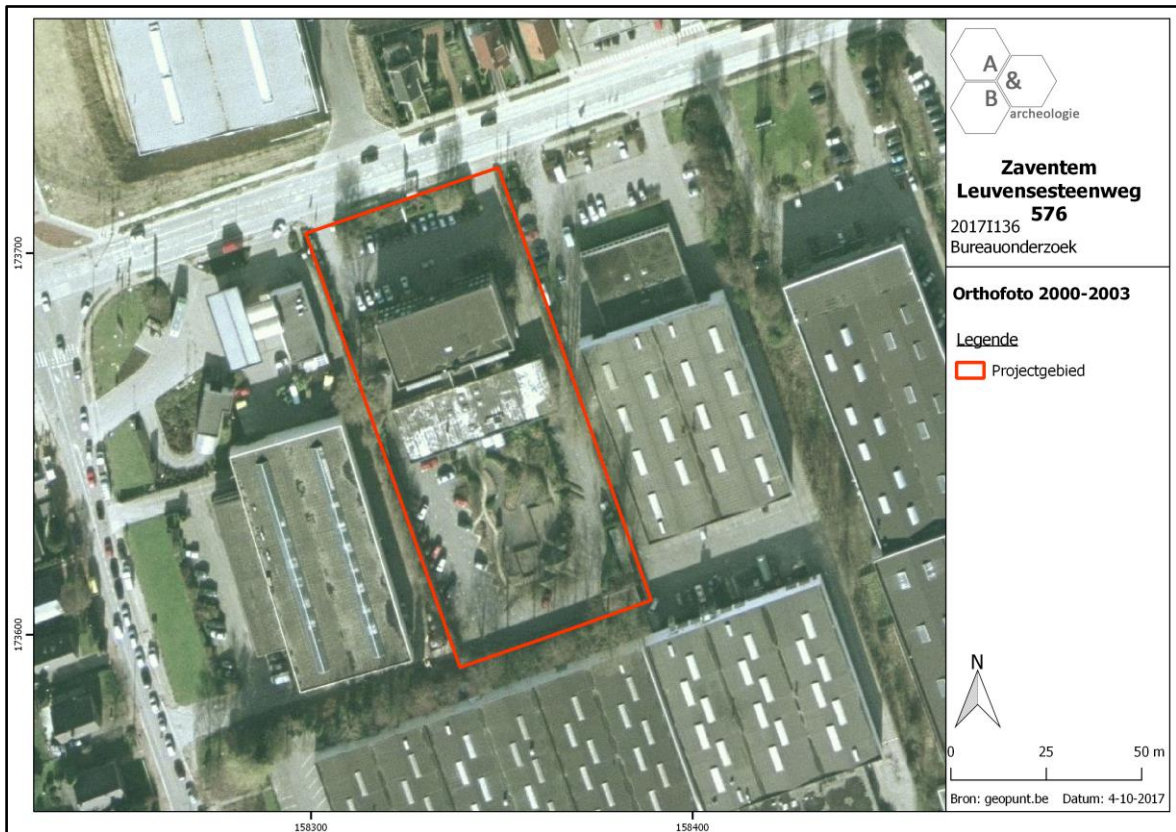
2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein, gelegen in Zaventem met een totale oppervlakte van 6290m², bevindt zich aan de zuidelijke zijde van de Leuvensesteenweg met huisnummer 526. Ten westen bevindt zich de Weiveldlaan en verder ten zuiden de Vierwinden. Het plangebied wordt ingenomen door twee grote rechthoekige kantoorgebouwen die onderling verbonden zijn. Het kantoorgebouw vooraan bestaat uit drie niveaus, het kantoor achteraan uit één niveau. Het voorste kantoorgebouw is over de volledige oppervlakte voorzien van een kruipkelder tot ca. 1m diep onder het huidige maaiveldniveau. Daarnaast bevindt zich nog een grotere en diepere kelder in het oostelijke deel van het kantoorgebouw. Het achterliggende kantoorgebouw is gefundeerd met betonplaten van ca. 25cm dik met daaronder een funderingslaag van ca. 25cm. Intern komen nog op geregelde afstanden paalfunderingen voor die tot ca. 1m diep gefundeerd zijn. De kantoorgebouwen liggen beduidend lager gelegen dan de straat en de zuidelijke grens. Aan de straatzijde en achteraan zijn betonverhardingen aanwezig die gebruikt worden als parkeerplaatsen. In de verhardingen zijn ijzeren roosters te zien die wijzen op watervoorzieningen en rioleringen. In het achterste kantoorgebouw is bovendien een hoogspanningskabine aanwezig die verbonden is met de straat. Achteraan zijn nog enkele kleine bijgebouwtjes aanwezig, waaronder een bakstenen gebouw in de zuidoostelijke hoek en enkele prieeltjes. Langs de oostelijke en westelijke rand komen bomen voor. Ook in het zuidelijke deel zijn enkele bomen aanwezig in de smalle groenzones. Centraal is een diep uitgegraven kiezelpad aanwezig. Bij de aanleg van het pad werd een uitgraving uitgevoerd waarop een zwarte folie gelegd werd met kiezels. Het pad ligt echter beduidend dieper dan de omliggende delen. Kadastraal gezien kan het terrein teruggevonden op: Zaventem, afdeling 2, sectie B, perceel nr. 144H.

Figuur 3 Aanduidingen van de opdrachtgever van de gekende verstoringen (bron: initiatiefnemer).

Figuur 4 Zicht op de luchtfoto van 2003 waarbij de kruinen van de bomen nog beperkt zijn en waarbij op het achterliggende deel duidelijk de betonverhardingen en bijgebouwen kunnen opgemerkt worden. Vooraan is ook een parking aanwezig.

Figuur 5 Zicht op de bestaande grote parking vooraan met een duidelijk niveauverschil ten opzichte van de straat.

Figuur 6 Zicht op de bestaande kantoorgebouwen met vooraan de grote parking met links en rechts de toegangen (bron: google maps).

Figuur 7 Zicht op het voorste kantoorgebouw met drie verdiepingen en een kruipkelder.

Figuur 8 Zicht op de oostelijke weg en de kantoorgebouwen met achteraan de hoogspanningskabine.

Figuur 9 Zicht op de westelijke weg met centraal een rooster van water- en riolering en achteraan rechts het achterste kantoorgebouw.

Figuur 10 Zicht op de hoogspanningskabine die aangebouwd is aan het achterste kantoorgebouw.

Figuur 11 zicht op de houten prieltjes op de achterliggende parking met boompjes ter hoogte van de groenzones.

Figuur 12 Zicht op de oostelijke weg naar de straatzijde met enkele hogere bomen in de kleine groenzones.

Figuur 13 Bakstenen gebouw in de zuidoostelijke hoek.

Figuur 14 Centraal diep uitgegraven kiezelpad met de lager gelegen kantoorgebouwen.

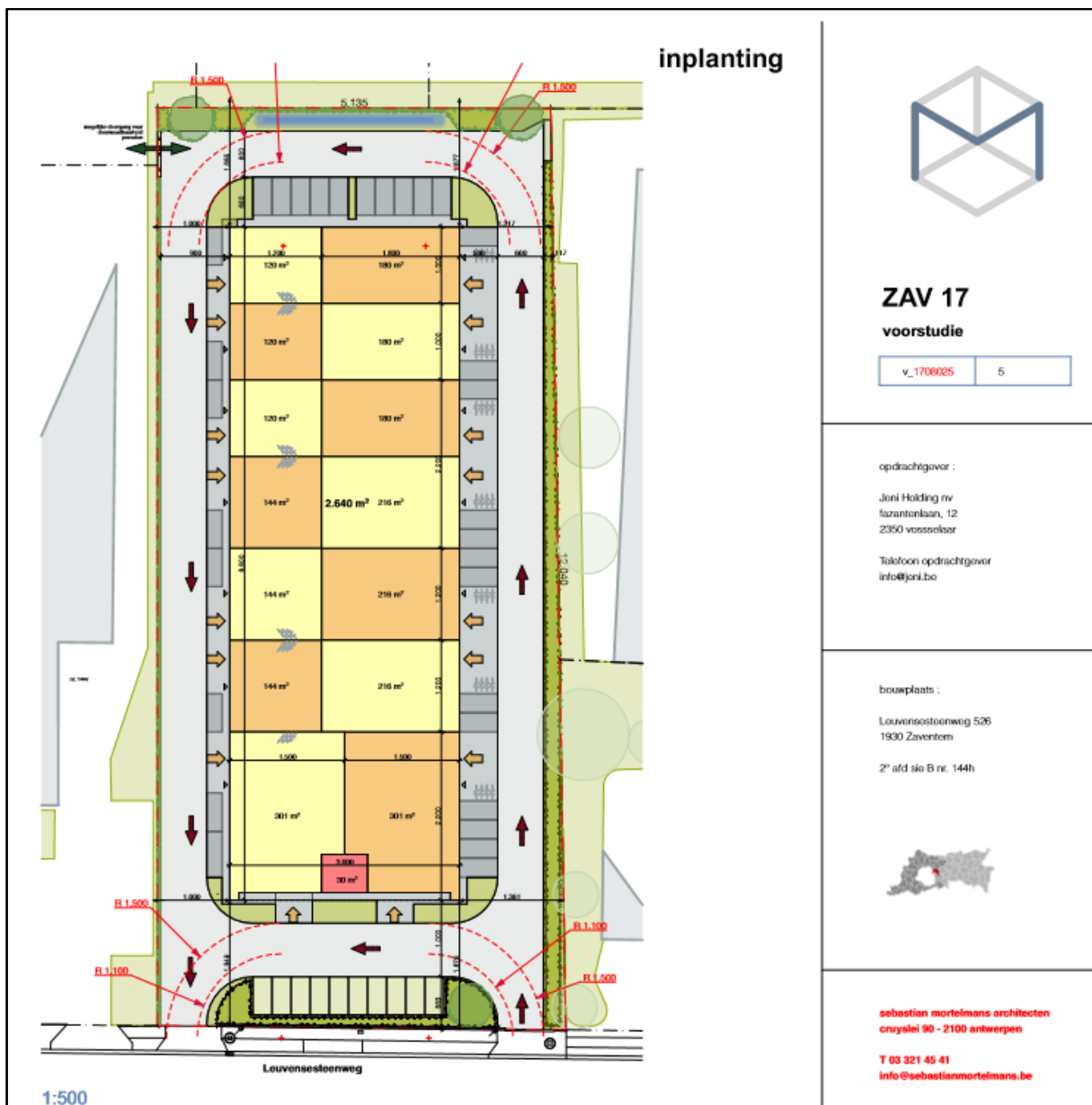

Figuur 15 Zicht op de locatie van boorpunt 2 ter hoogte van de zuidelijke parking, met zicht op de aanwezige verhardingen, groenzones en muurtjes.

2.2. Geplande werken

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft het voorbereidend werk. Hierbij worden de bestaande kantoorgebouwen gesloopt en worden de bestaande asfaltverhardingen uitgebroken. Ook zullen de bomen gerooid worden. Het tweede luik bestaat uit het optrekken van een nieuw kantoorgebouw van 2640m². Rondom de nieuwbouw wordt een circulatieweg in betonverharding aangelegd. Er zal geen kelderverdieping aangelegd worden. De fundering bestaat uit een betonplaat met paal- of muurfunderingen.

De werkzaamheden concentreren zich op de reeds bestaande gebouwen en verhardingen. Nieuwe verstoringen zullen beperkt of zelfs afwezig zijn.

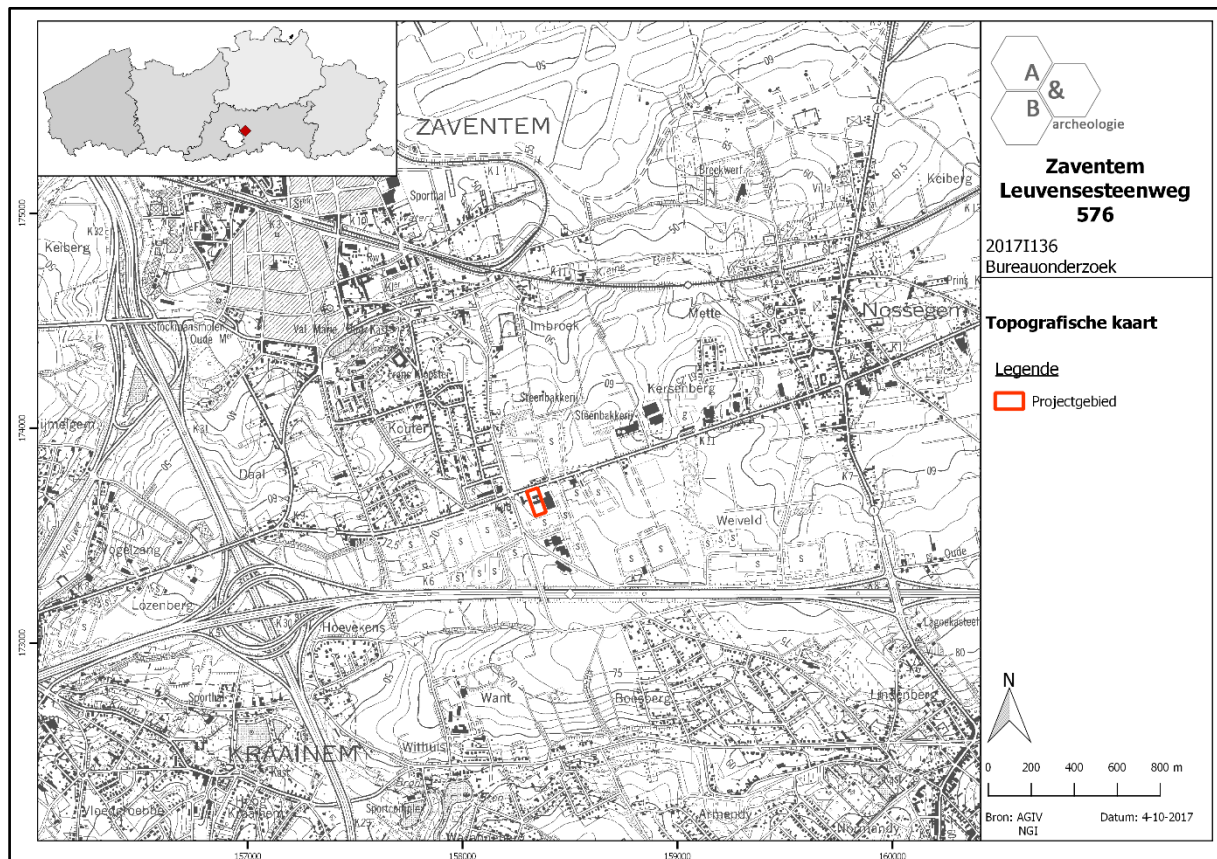
Figuur 16 Zicht op de nieuwbouw met mogelijkheid tot circulerend verkeer (bron: initiatiefnemer).

2.3. Landschappelijke ligging

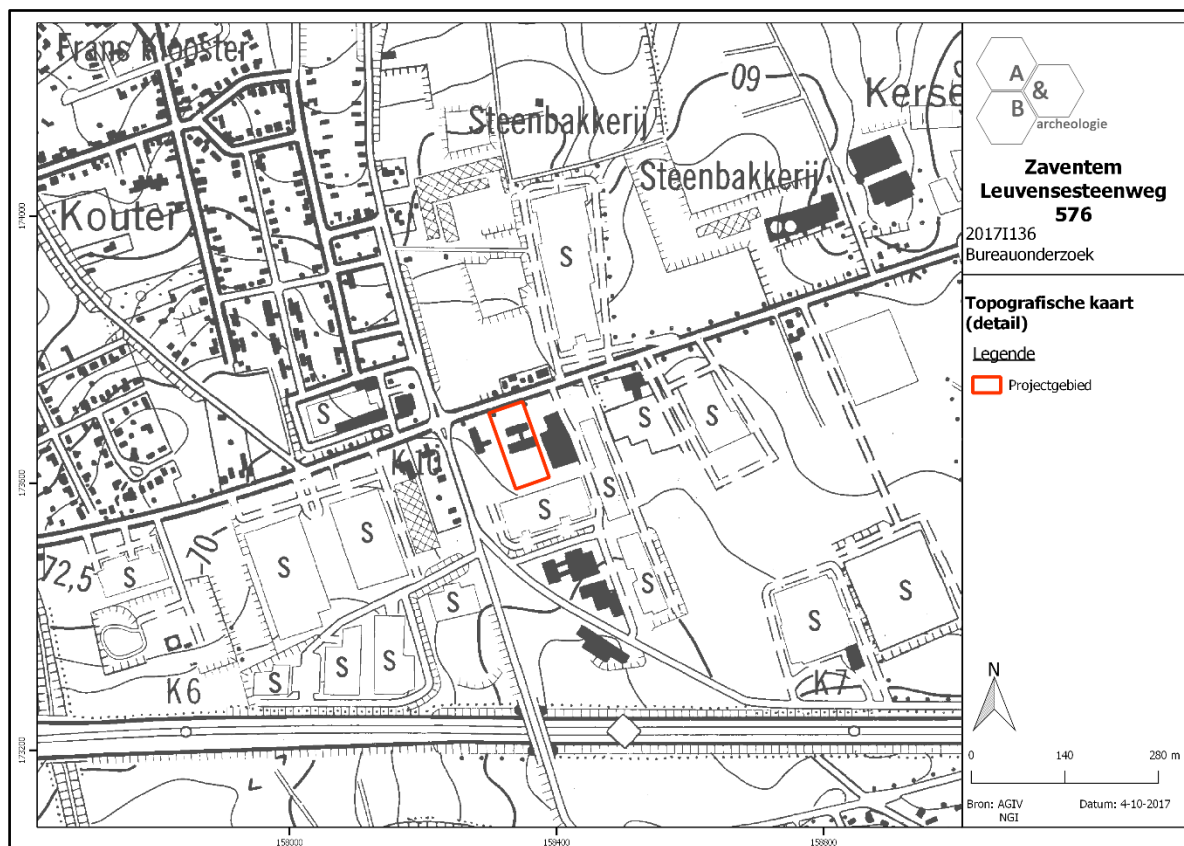
2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich in de gemeente Zaventem, gelegen in de provincie Vlaams-Brabant, ten oosten van Brussel. Zaventem bestaat naast het centrum uit de deelgemeenten Nossegem, Sint-Stevens-Woluwe en Sterrebeek. Zaventem grenst aan de gemeenten Machelen, Steenokkerzeel, Kortenberg, Tervuren, Wezembeek-Oppem, Kraainem en Brussel.

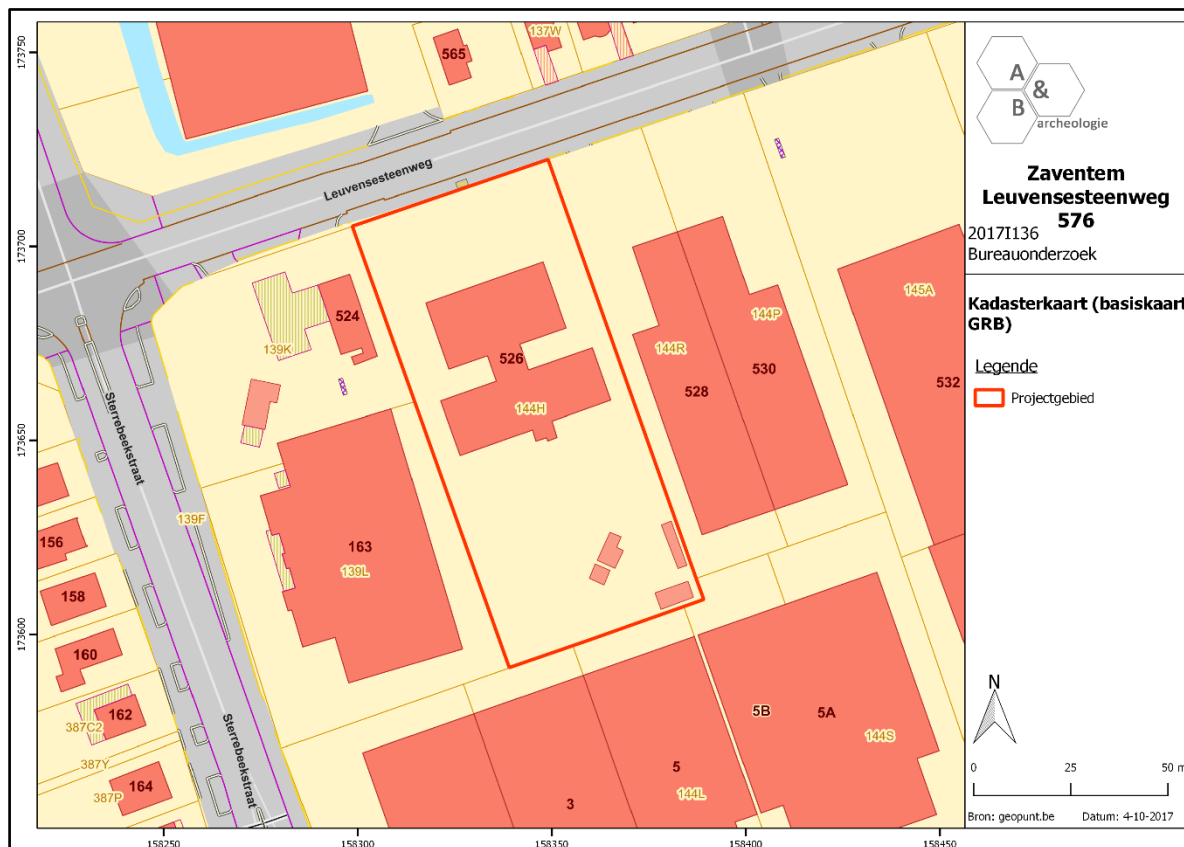
Het plangebied, gelegen aan de Leuvensesteenweg 526, bevindt zich ten zuiden van de luchthaven en ten westen van Nossegem. Het plangebied maakt deel uit van een industriezone langsheen de Leuvensesteenweg. Kadastraal gezien bevindt het terrein zich te: Zaventem, afdeling 2, sectie B, perceel nr. 144H.

Figuur 17 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

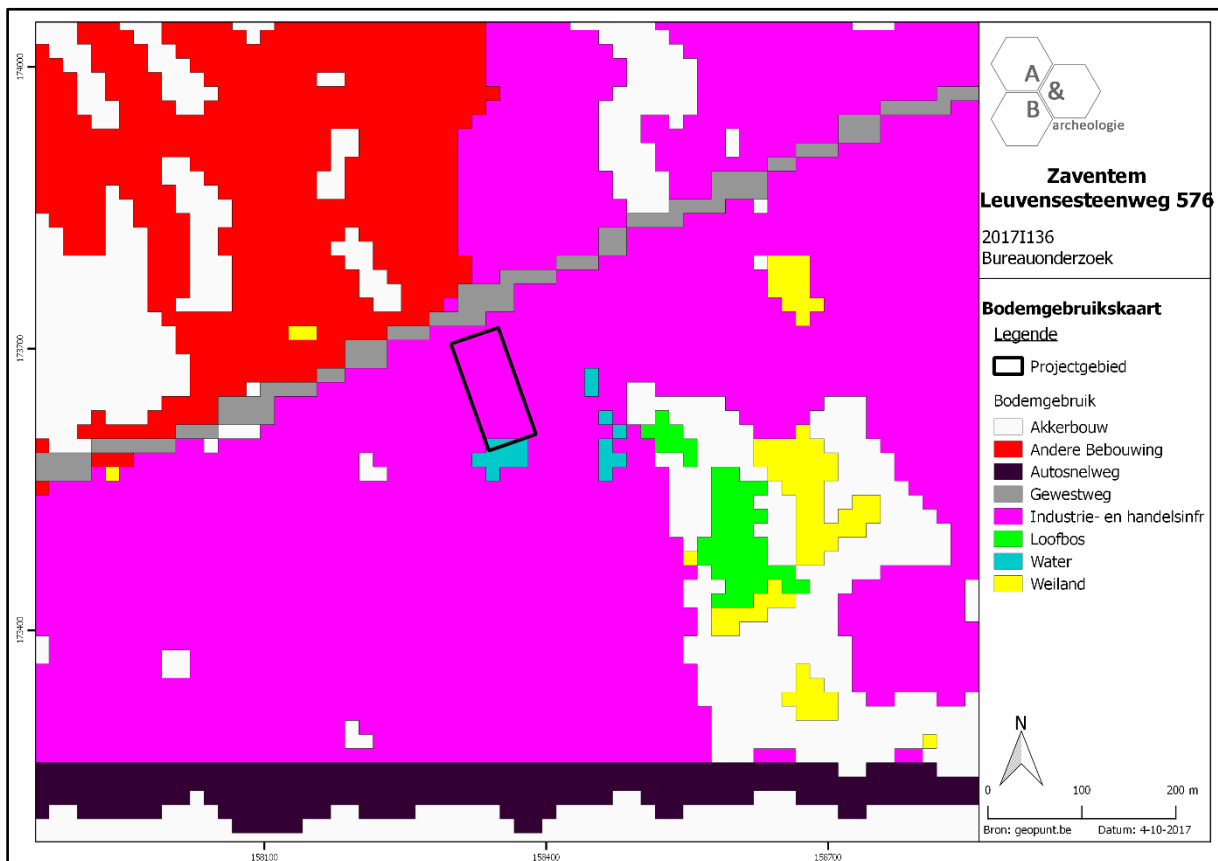

Figuur 18 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 19 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be).

Op de bodemgebruiksk kaart van 2001 staat het gebied onderverdeeld in twee types. Het grootste deel van het terrein wordt paars ingekleurd. Deze inkleuring geeft gebieden aan waar zich industrie- en handelsinfrastructuur bevindt. Het grootste deel is bedekt door artificiële structuren zoals loodsen en gebouwen. In het uiterste zuidwesten wordt een grijsblauwe kleur aangegeven. Deze inkleuring wordt gebruikt om water en wateroppervlakten zoals rivieren, vijvers of plassen aan te duiden. In dit geval zijn er echter geen zichtbare aanwijzingen voor de aanwezigheid van water en kan dit als foutief aangegeven worden.

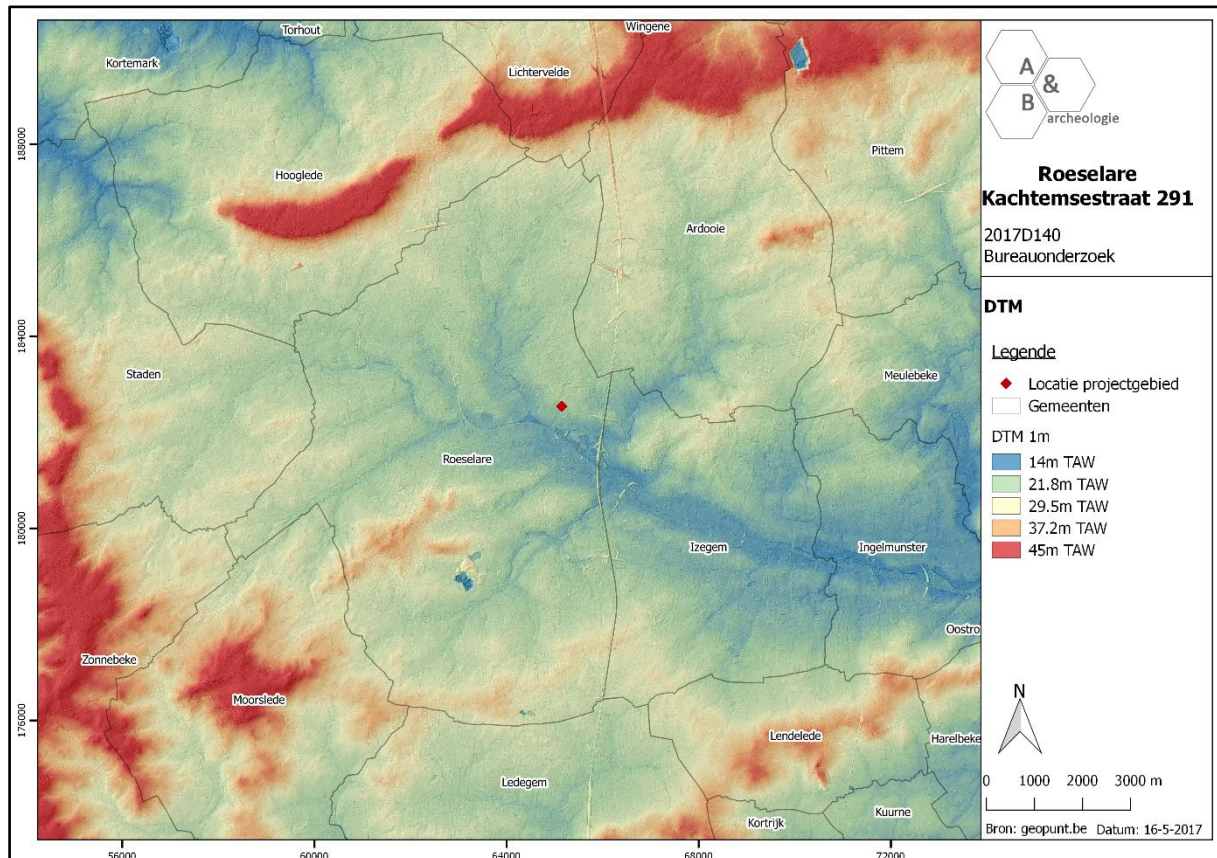
Figuur 20 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

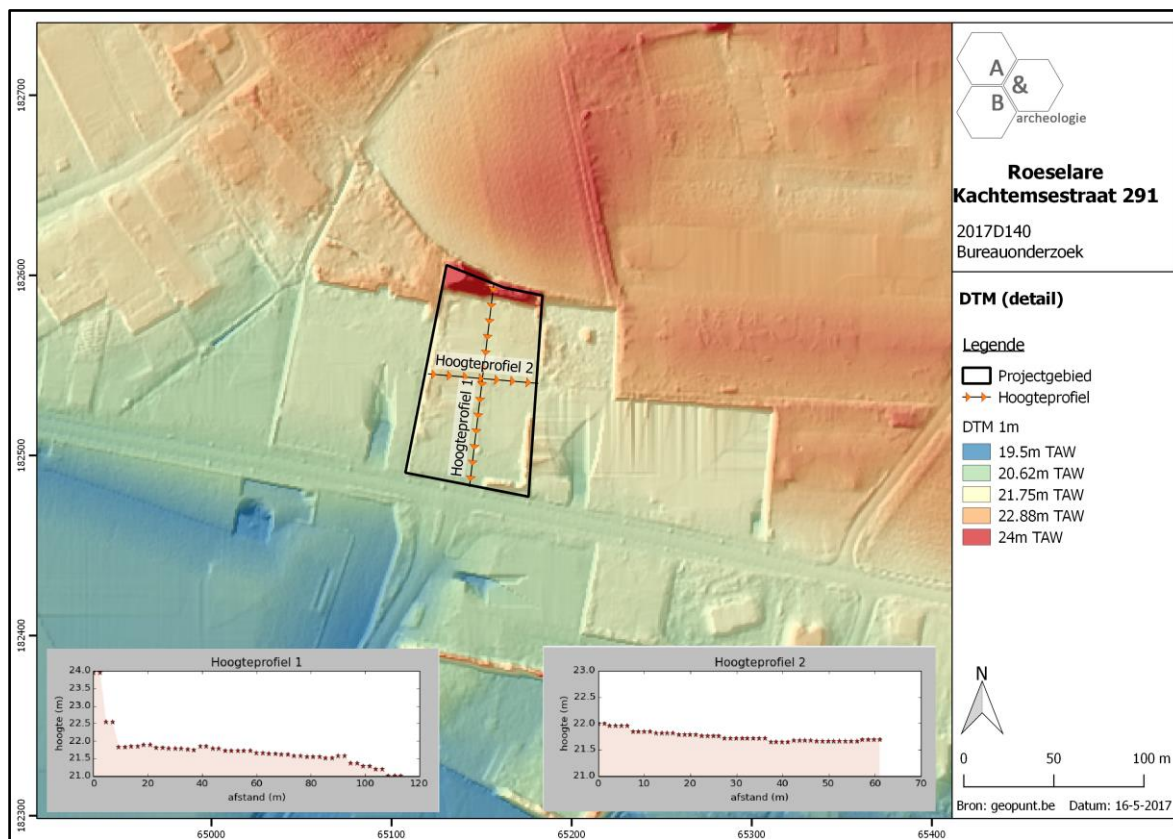
Zaventem is gelegen op het Brabantse plateau. Het reliëf is licht tot sterk glooiend. Het centrale deel van Zaventem bestaat uit een heuvelrug met een hoogte rond ca. +80m TAW. Op deze heuvelrug In het zuiden bevindt zich een sterk uitgesproken heuvelrug met hoogtes boven +90m TAW. Tussen beide heuvelruggen bevindt zich de vallei van de Kleine Maalbeek. Het noordelijke deel van Zaventem naar Machelen en Steenokkerzeel op is beduidend lager gelegen tot ca. +40m TAW.

Het onderzoeksgebied zelf is vrij vlak te noemen met een hoogte rond gemiddeld genomen +65,5m TAW. Op het Digitaal Hoogtemodel is duidelijk op te merken dat het plangebied ligt stijgt naar het zuiden toe richting +66m TAW.

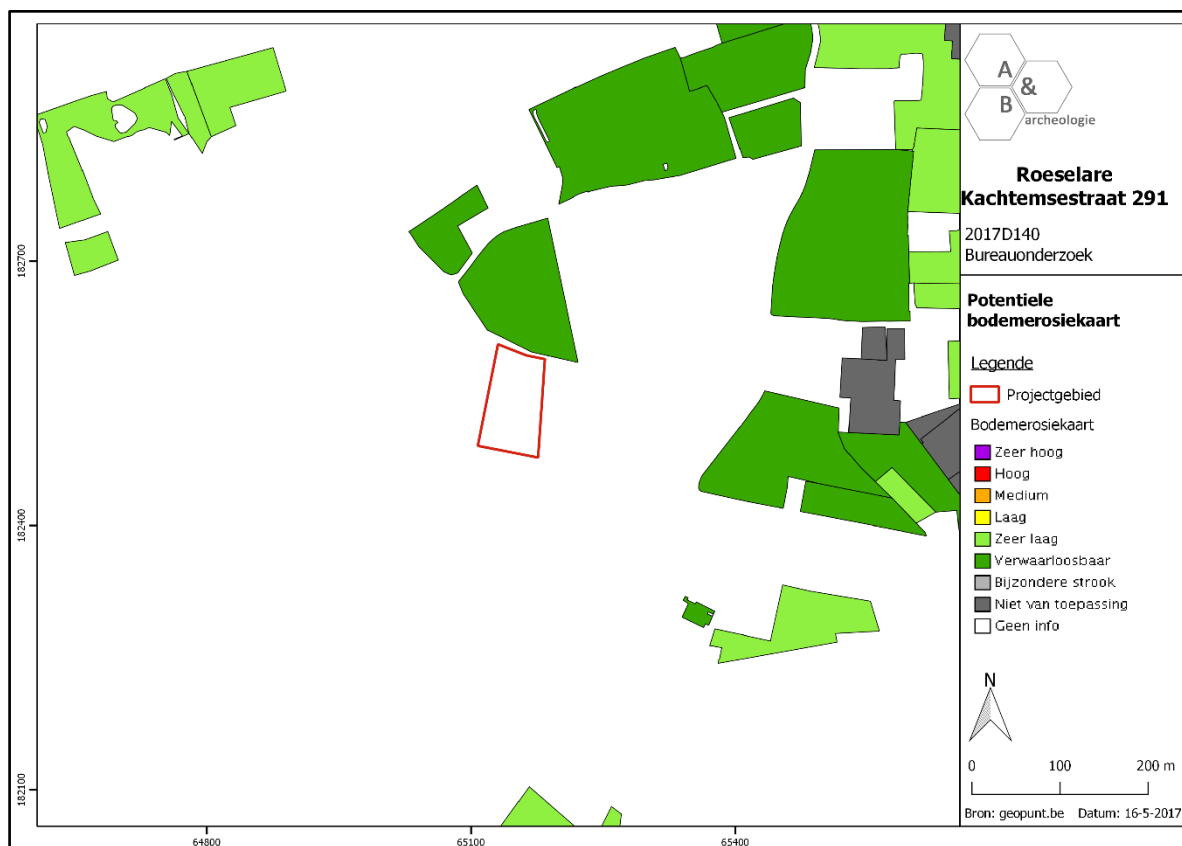
Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied niet ingekleurd en is er bijgevolg geen directe informatie beschikbaar. De percelen in de omgeving hebben een lichtgroene tot rode inkleuring. Deze geven een zeer lage tot hoge erosiegraad aan. De potentiële bodemerosiekaart baseert zich onder andere op de hellingsgraad van het terrein. Gezien de beperkte hellingsgraad van het plangebied kan wellicht gesproken worden van een lage erosiegraad.

Figuur 21 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

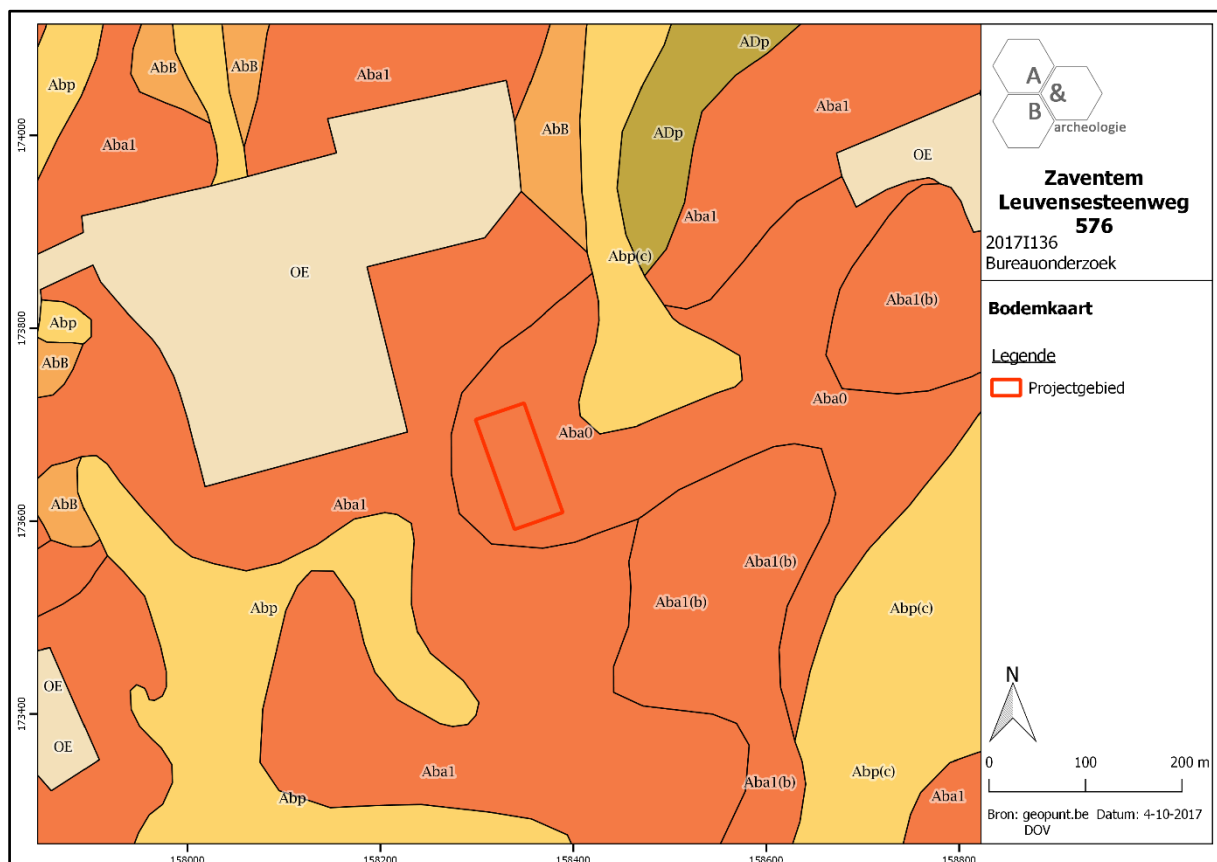
Figuur 22 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV).

Figuur 23 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

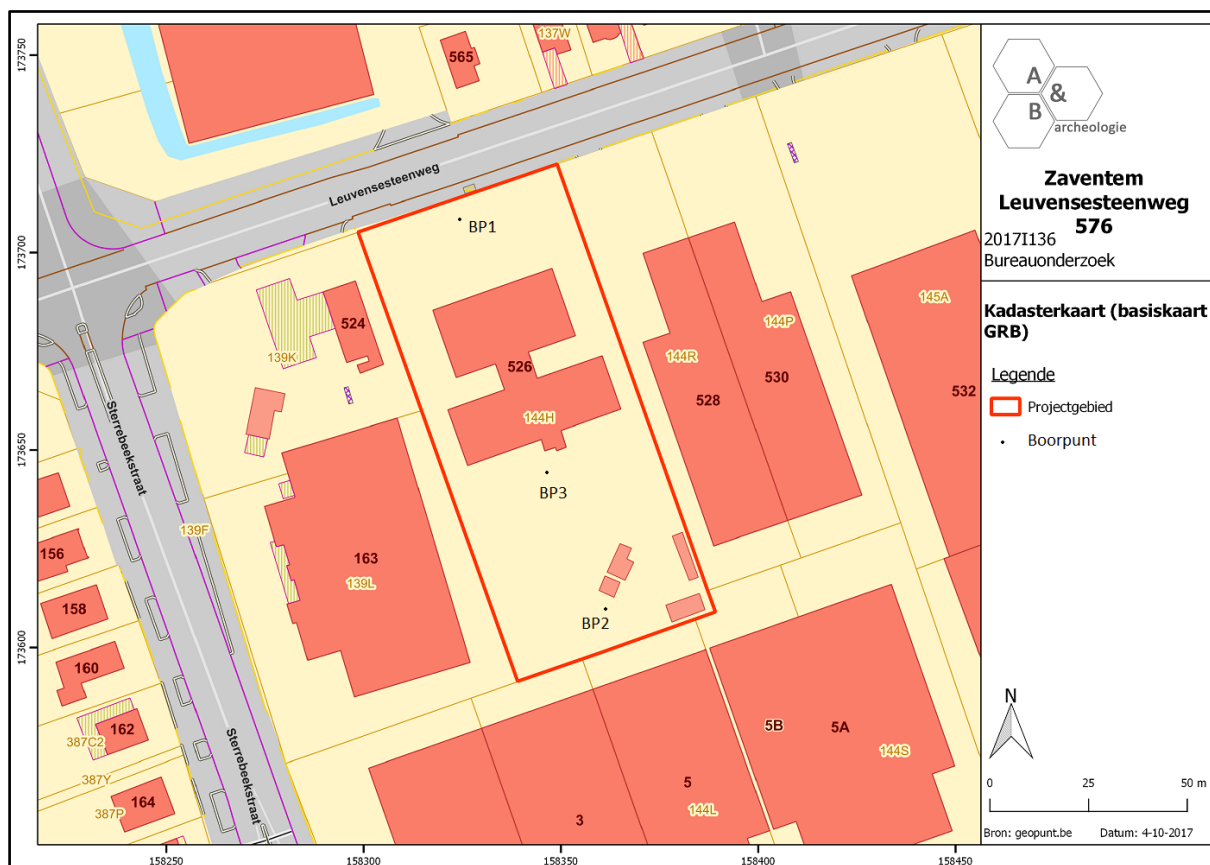
2.3.3. Bodemkundigesituering

Binnen de grenzen van het plangebied worden één bodemtype aangegeven. Het gaat om het bodemtype Aba0. Deze bodem wordt gekenmerkt door een droge leembodem met een textuur B-horizont of met een weinig duidelijke kleur van de B-horizont. De serie Aba, ontwikkeld in het Pleistocene loessdek, vertoont onder de A-horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B-horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem. Bij Aba0 rust de Ap op een geelbruine overgangshorizont. De Bt is bruin zwaar leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt. Bij Aba(b) profielen met gevlekte textuur B vertoont deze horizont grijze strepen of gebleekte vlekken. Bij de substraatseries begint een steenachtig zand, klei- of klei-zandsubstraat op geringe of matige diepte. De bodems vertonen geen watergebrek en geen wateroverlast dank zij de gunstige drainage en het hoog waterbergend vermogen. Substraatseries zijn evenwel gevoeliger voor droogte, te meer daar ze dikwijls op hellingen met snelle oppervlakkige ontwatering liggen. De Aba gronden zijn zeer geschikt voor veeleisende teelten (tarwe, gerst, luzerne, suikerbieten); ze komen in aanmerking voor fruitteelt (appel, peer, kers, ...). Op sterk hellende terreinen dienen voorzorgsmaatregelen tegen de erosie genomen te worden.

Figuur 24 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

Om de verstoringsgraad en het archeologisch niveau te bepalen werden drie controleboringen uitgevoerd in het plangebied. Boorpunt 1 bevond zich in de groenzone aan de straatzijde, boorpunt 2 op de zuidelijke parking en boorpunt 3 aan het achterste kantoorgebouw. Boorpunt 1 aan de straatzijde ligt op een schuine helling naar de straat toe. In de boring kon een verstoord en opgehoogd pakket vastgesteld worden van ca. 60cm dik. Daaronder bevond zich een donkergrijze A(p) -horizont van ca. 20cm dik. Daaronder kon een B-horizont herkend worden van ca. 20cm dik gevolgd door de C-horizont. In boorpunt 2 kon een volledig verstoord profiel geregistreerd worden tot een diepte van ca. 80cm. De boring kon niet dieper geplaatst worden door het voorkomen van grover puin. In boorpunt 3 werd een A-C profiel geregistreerd. De teelaarde heeft een dikte van ca. 15 tot 20cm, meteen daaronder bevindt zich de C-horizont. Er lijkt reeds een aanzienlijk deel van de C-horizont weggegraven te zijn. De controleboringen tonen duidelijk aan dat in het terrein reeds aanzienlijke graafwerkzaamheden werden uitgevoerd en dat de bodemopbouw algemeen genomen als sterk verstoord kan omschreven worden. Een intact archeologische laag of lagen worden hierdoor niet meer verwacht.

Figuur 25 Aanduiding van de controleboringen op het huidige kadaster.

Figuur 26 Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van boorpunt 1.

Figuur 27 Zicht op de locatie van boorpunt 1 ter hoogte van de steile helling.

Figuur 28 Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van boorpunt 2, met een volledig verstoord profiel.

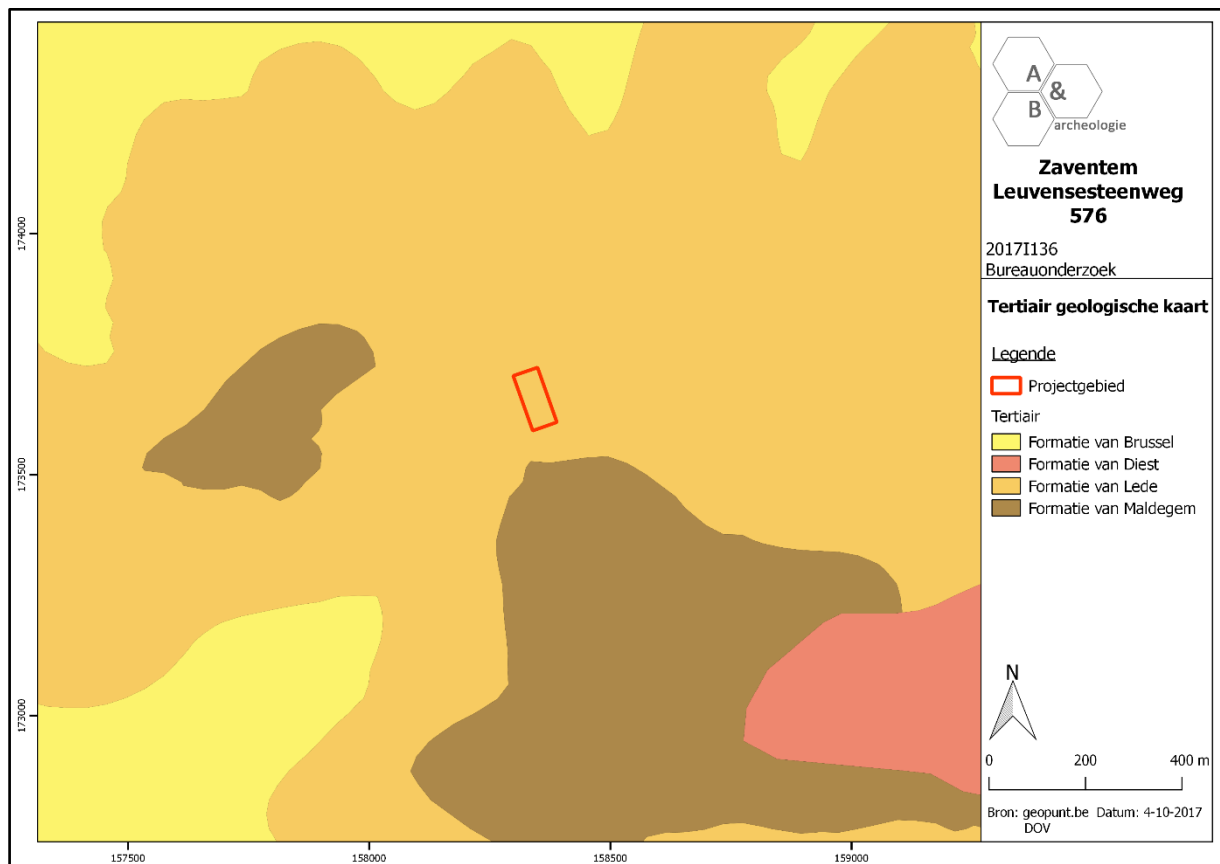
Figuur 29 Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van boorpunt 3 waarbij de C-horizont zich meteen onder de teelaarde bevindt.

2.3.4. Geologische situering

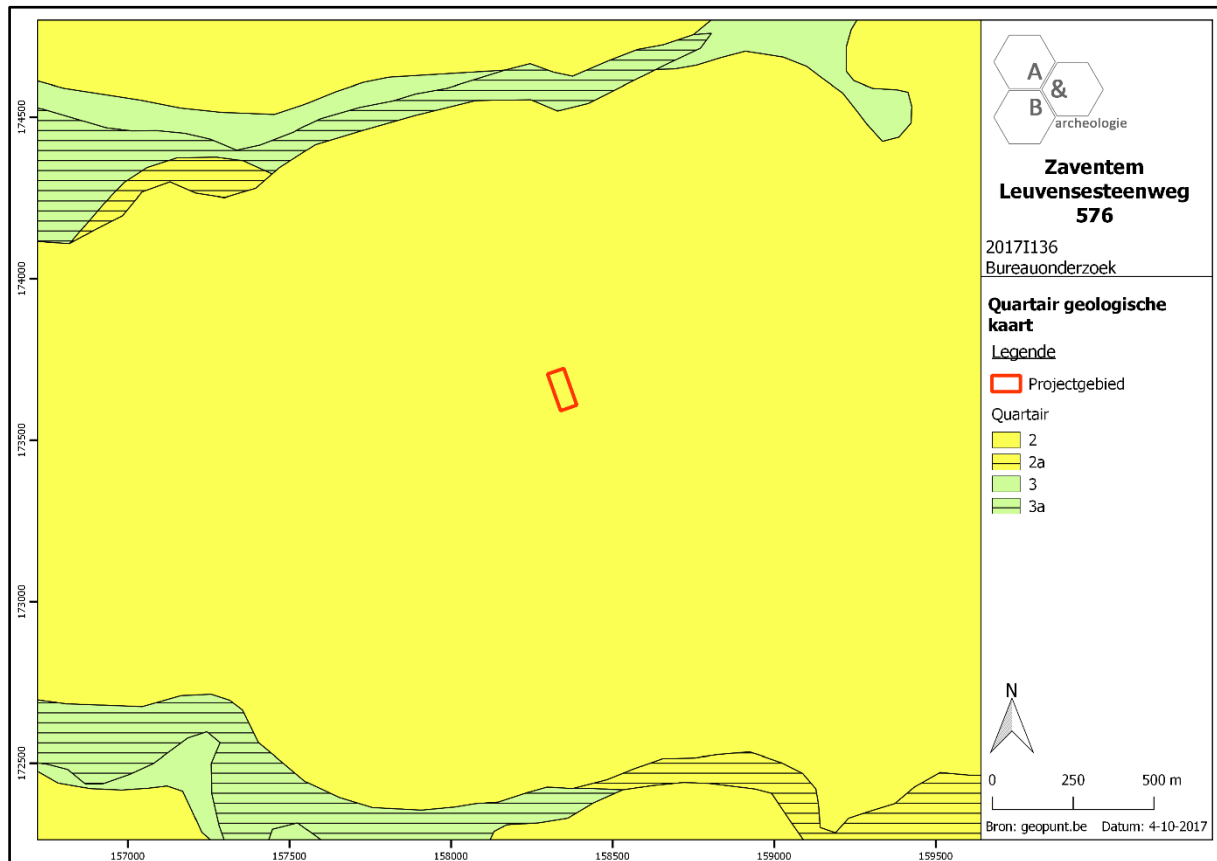
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Lede. Deze formatie kenmerkt zich door lichtgrijs fijn glauconiet-, kalk- en fossielhoudend zand met voorkomen van kalksteenbanken en basisgrind.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond in het westelijke deel van het plangebied bestaat uit het type 2 omschreven als volgt: niet holocene en/of tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene (code **ELPw**), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) aanwezig zijn.

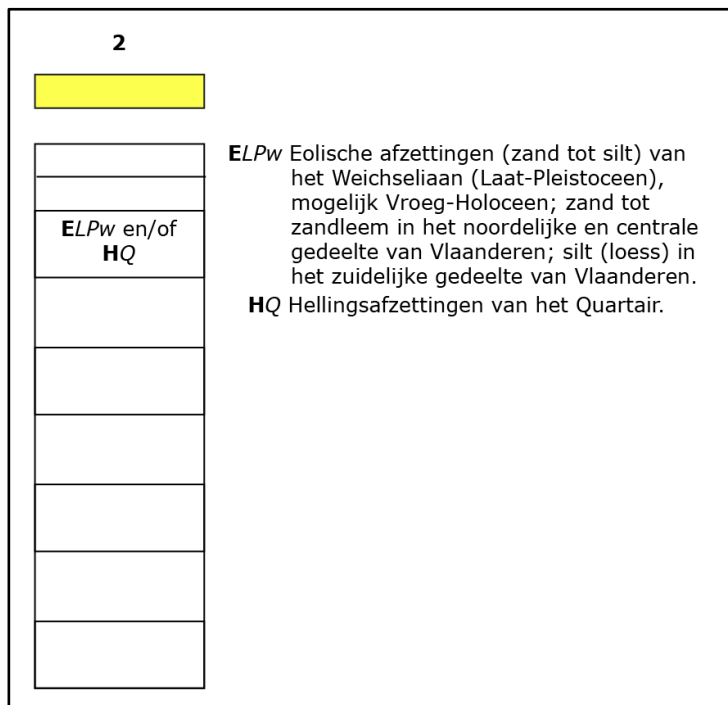
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 30 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 31 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 32 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart - type 1 (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

Archeologische vondsten verwijzen naar menselijke aanwezigheid in Zaventem vanaf het neolithicum en de Romeinse periode. Zo vond Emile de Munck, in 1896 eigenaar van kasteel Mariadal, diverse artefacten onder meer in de toenmalige Kattenstraat, nu Marktstraat, de omgeving van de Hoogstraat en de Kerkring, die verwijzen naar het neolithicum. De literatuur, die zich beroept op archivalia verwijst naar de ontdekking in het begin van de 16de eeuw van een Gallo-Romeins graf of tumulus; betreffende de juiste ligging van de tumulus lopen de meningen sterk uiteen. Baron Emile De Munck, archeoloog en voorzitter van de Société d'Archéologie de Bruxelles, vond Romeinse grondvesten, een haard en andere sporen ongeveer 200m ten noordoosten van de Duivelssput, een bron in de vallei van de Kleinebeek op de Kouter.

De oudst bekende schrijfwijze van Zaventem is 'Saventa' (1117). Over de juiste betekenis bestaan er diverse hypothesen. Mogelijke verklaringen zijn volgens J. Lauwers een verwijzing naar het zeven poelen die in de middeleeuwen nog bestonden of een verwijzing naar poelen in een zavelachtige (zandige) omgeving; anderen zien in Zaventem een vervorming van 'zeven tommen' of 'zaaivelden'.

Rond de 10de eeuw was Zaventem in handen van de abdij van Nijvel. De dorpskom ontstond nabij de Kleinebeek, op de kruising van twee belangrijke verbindingswegen: de verbinding tussen Vilvoorde en Tervuren (van noord naar zuid) enerzijds en de verbinding tussen Brussel en Erps (van west naar oost) anderzijds. Het tracé van de eerste verbinding bleef bewaard in de huidige Vilvoordelaan, de Stationsstraat, de J.B. Devlemincklaan en de Wezembeekstraat; het tweede tracé onder meer in de Hoogstraat en de Woluwestraat. De kerk lag centraal en gaf aanleiding tot het ontstaan van een typisch rondorp. Voor het ontstaan van de kerk verwijst J. Verbesselt naar de patroonheilige Sint-Martinus, die doorgaans tot de oudste kerkpatronen behoort; hij plaatst het ontstaan van de parochie dan ook vóór de 9de eeuw. Op het einde van de 9de eeuw werd de kerk een personaatskerk van de abdij van Nijvel. In 1147 werd het personaatsrecht overgedragen aan het bisdom Kamerijk. Tot 1559 bleef de parochie afhankelijk van dit bisdom, nadien van het aartsbisdom Mechelen.

In de periode 1112-1122 was Lambertus de Craynhem heer van Zaventem. J. Verbesselt meent te mogen stellen dat er een plaatselijk geslacht de Saventen heeft bestaan naast het geslacht van de overheren 'de Craynhem'. Belangrijke grondbezitters op dat ogenblik waren onder meer de abdij van Vorst en de abdij van Kortenberg. Na tijdelijk in het bezit geweest te zijn van de familie de Wanghe kreeg ridder Hendrik van der Meeren de heerlijkheid Zaventem in zijn bezit. In 1381 werd hij als heer van Zaventem erkend. Het geslacht van der Meeren bleef eigenaar tot 1605. Hun kasteel stond op de plaats van de huidige zwembadparking en werd afgebroken in 1926-1927 onder burgemeester Henneau.

In 1605 werd Ferdinand de Boisschot (1560-1649) dorpsheer van Zaventem. Hij studeerde rechten in Leuven en werd in 1594 door Filips II aangesteld als rechter inzake geldzaken in het leger. In 1607 werd hij raadsheer bij de Geheime Raad en in 1626 kanselier van Brabant. In 1621 werd hij tot baron verheven en werd Zaventem een baronie, die naderhand werd uitgebreid met Nossegem, Sterrebeek en (Sint-Stevens-)Woluwe. Het geslacht de Boisschot bleef eigenaar tot de Franse Revolutie.

⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Zaventem In Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://inventaris.onroerenderfgoed.be> op 4/10/2017

Ten noordoosten van Zaventem lag oorspronkelijk het 'Saventerlo', een groot bosrijk domein dat zich uitstreckte over Zaventem, Nossegem, Melsbroek, Steenokkerzeel, Machelen en Diegem. Het maakte deel uit van de jachtwarande van de hertogen van Brabant. Enkele grenspalen die het Saventerlo afbakenden bleven bewaard en opgesteld voor het gemeentehuis van Diegem, de deelgemeente van Machelen; een andere afbakeningspaal is te vinden op de speelplaats van de Sint-Lambertusschool te Nossegem. De ontbossing van dit gebied vond grotendeels plaats in de 17de eeuw.

Op de Ferrariskaart wordt Zaventem weergegeven als een langgerekte woonkern rond de kerk tussen de Hoogstraat ten noorden en de Kleinebeek ten zuiden met een reeks vijvers ten zuiden ervan, evenals het Hof ter Meeren en de Hoeve Van Ophem. Een kleinere woonkern, hier min of meer bij aansluitend ten oosten, ligt op het Imbroek. In het westen wordt de gemeente van zuid naar noord doorsneden door de Woluwe met duidelijke inplanting van de zeven watermolens, waaronder twee papiermolens en een 'moulin à poudre'. Dit gebied werd Nederwoluwe genoemd en zal zich later ontwikkelen tot industriële zone. Ook het hertogelijk jachtdomein Saventerlo ten noordoosten van de dorpskern is ondanks de grootschalige ontbossing in de loop van de 17de eeuw nog weergegeven; in het zuiden van het domein ligt het 'Bois de Bruyere', op dat ogenblik één van de weinige nog resterende bospercelen; de rest was volledig omgevormd tot akkers en velden. De in het begin van de 18de eeuw aangelegde Leuvensesteenweg lag een eind ten zuiden van de toenmalige dorpskern en kende in tegenstelling tot dezelfde baan in het naburige Sint-Stevens-Woluwe en Nossegem op dat ogenblik nog geen bebouwing. Deze toestand bleef in de 19de eeuw nog lange tijd nagenoeg ongewijzigd, zie de Vandermaelenkaart (1836), de Atlas der Buurtwegen (1843-1845) en de Poppkaart (circa 1860).

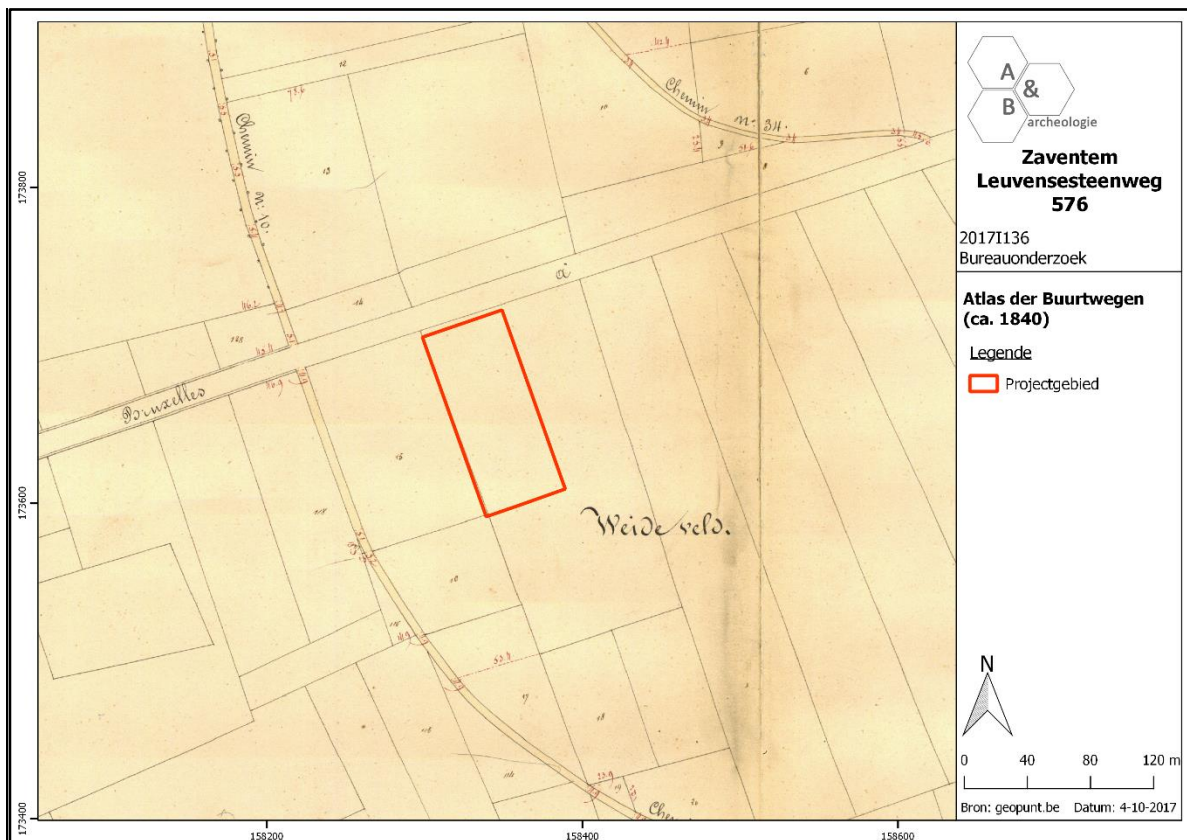
De oudste kaart die geraadpleegd kan worden betreft de Ferrariskaart uit de 18de eeuw. Op deze kaart wordt geen bebouwing aangegeven in het plangebied. Het terrein is landelijk gelegen langsheen de Leuvensesteenweg en in gebruik als landbouwgrond. Op de Atlas der Buurtwegen (1841) worden ook geen gebouwen aangegeven. Het gebied wordt omschreven als Weideveld. Wel wordt de Sterrebeekstraat reeds gekarteerd als een secundaire weg. De kaart van Vandermaelen (1846-1854) toont een gelijkaardig, doch minder gedetailleerd beeld. De kaart van Popp (1842-1879) toont in dezelfde perceelstructuur als de Atlas der Buurtwegen.

Op de topografische kaart van 1891 en 1930 is een gelijkaardige situatie te zien. Het terrein is nog steeds onbewoond en ingenomen als landbouwgebied.

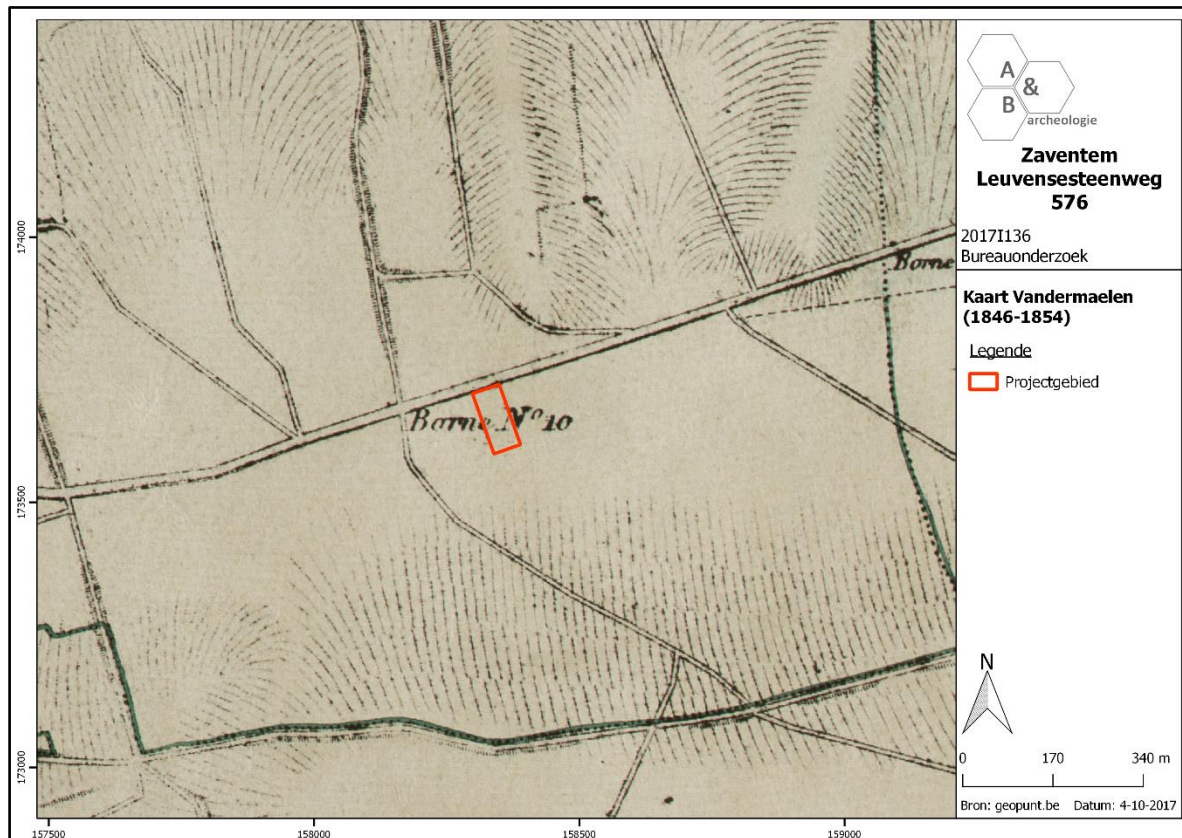
De vroegste luchtfoto betreft een orthofoto uit 1971. De kwaliteit en resolutie is vrij laag, maar toch kan hierop bewoning herkend worden. Op de foto zijn de huidige gebouwen te herkennen met verhardingen en een parking vooraan. De directe omgeving wordt ook stelselmatig ingenomen door industrie. Op een latere en meer gedetailleerde luchtfoto van 1979-1990 is duidelijk de ontwikkeling van het plangebied en de omgeving op te merken. Binnen het plangebied wordt een gelijkaardige situatie weergegeven. Ook achteraan zijn nu parkeerplaatsen aanwezig. Op de luchtfoto van 2003 is het volledige gebied ingenomen door gebouwen en asfaltverhardingen. Dit is ook nog het geval op de luchtfoto van 2016, hoewel hier in het zuiden enkele grote bomen aanwezig zijn in de kleine groenzones.

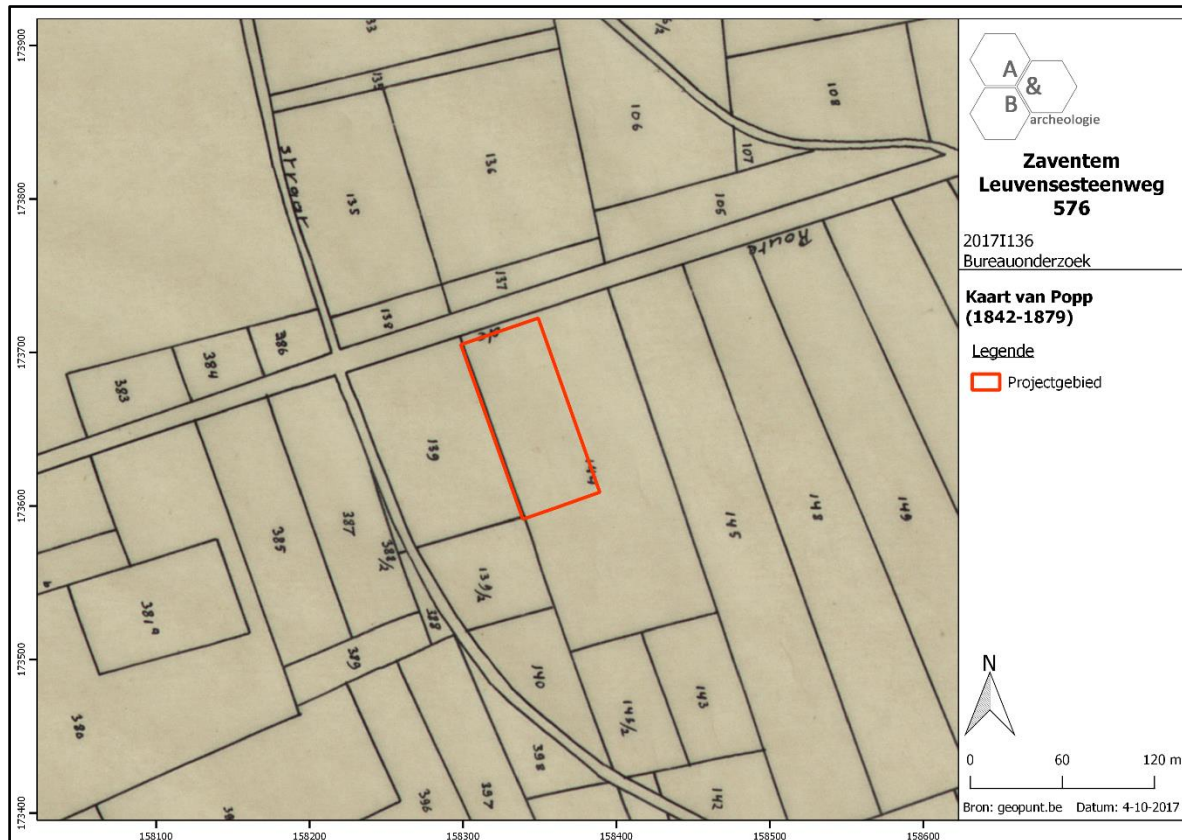
Figuur 33 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

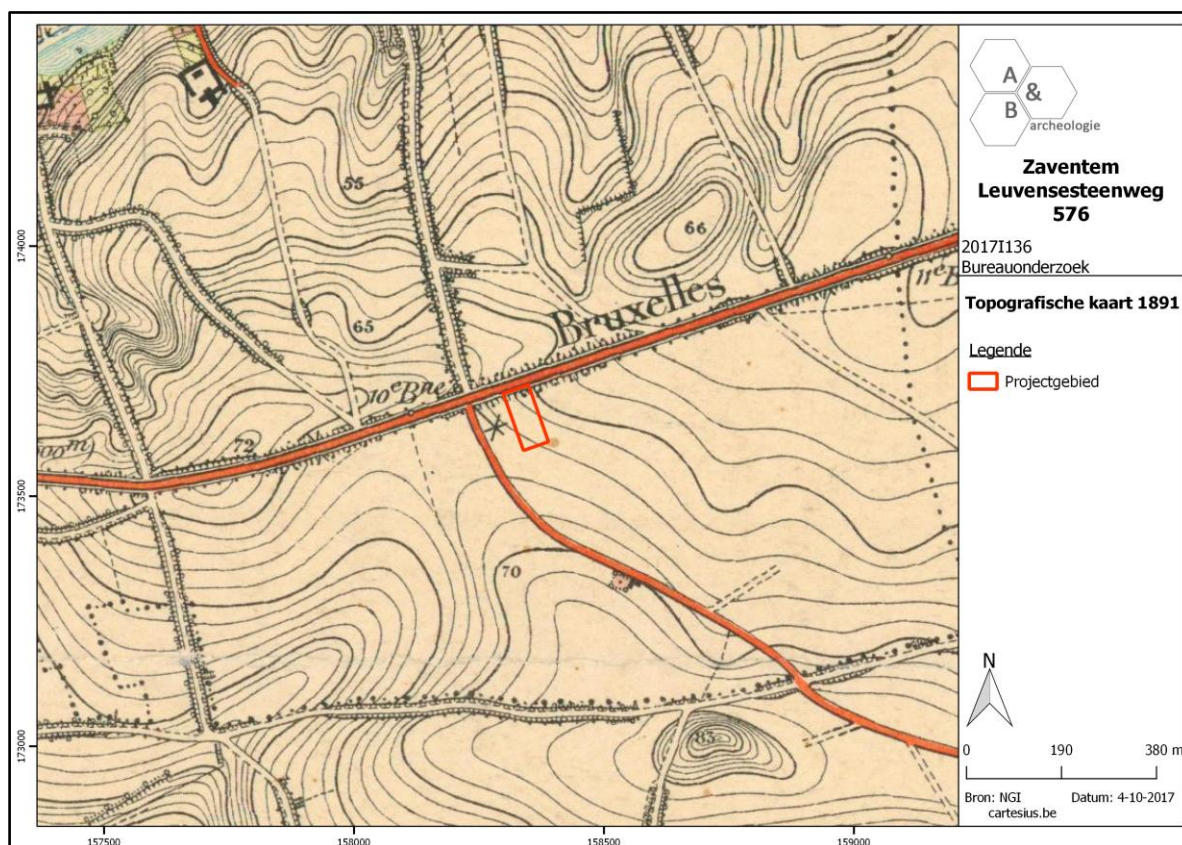
Figuur 34 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

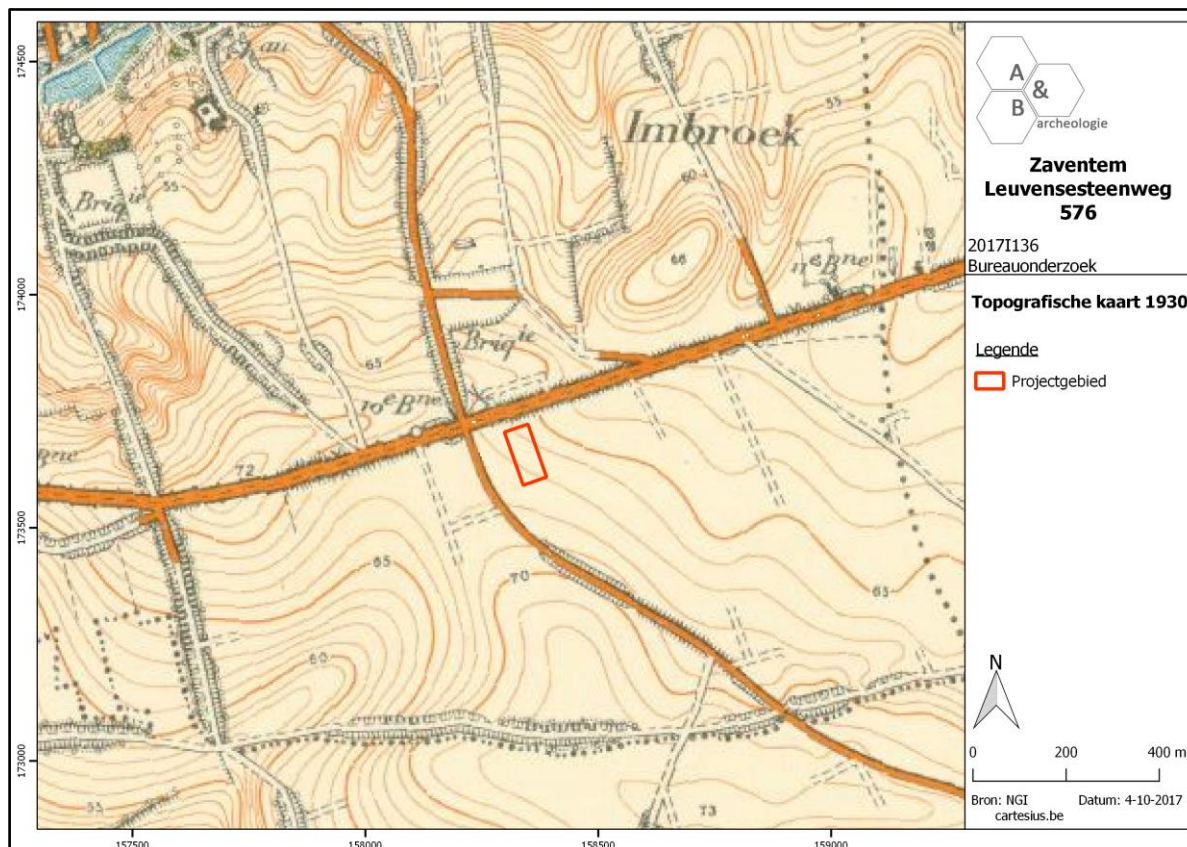
Figuur 35 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

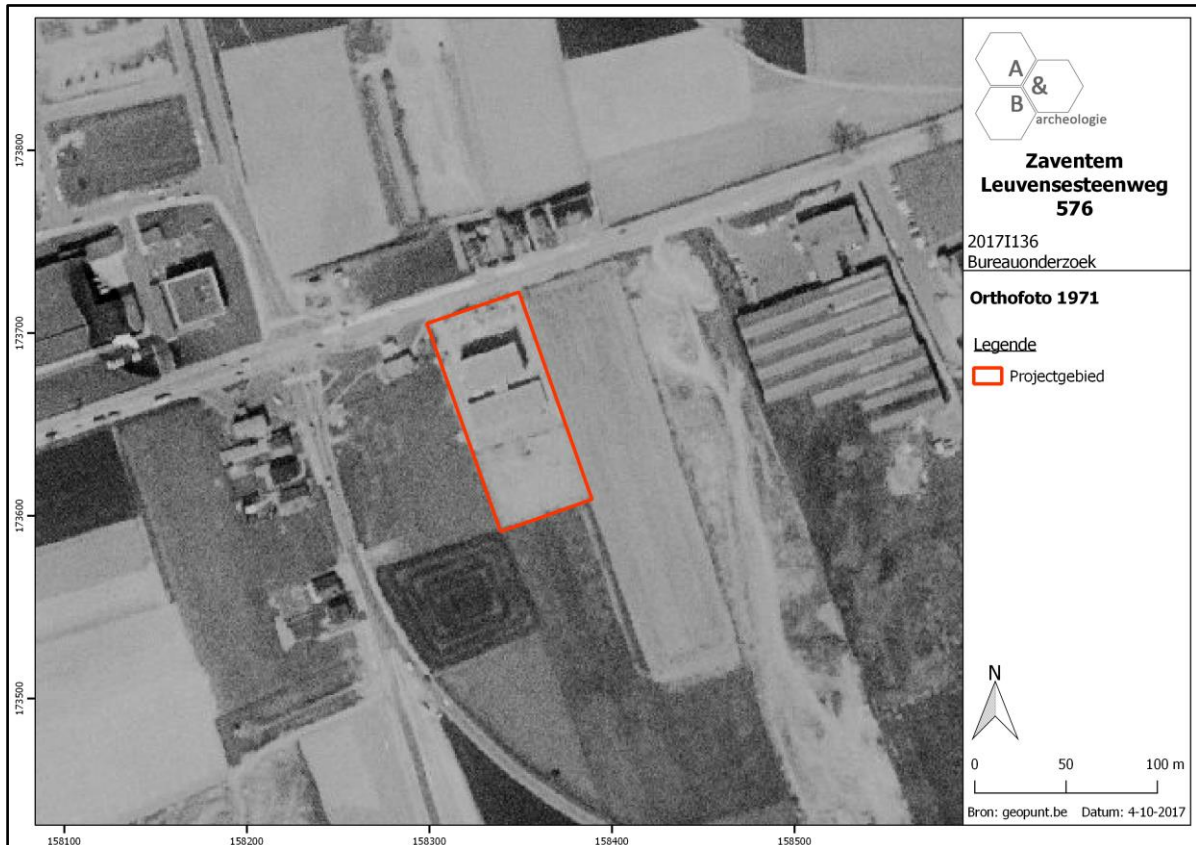
Figuur 36 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).

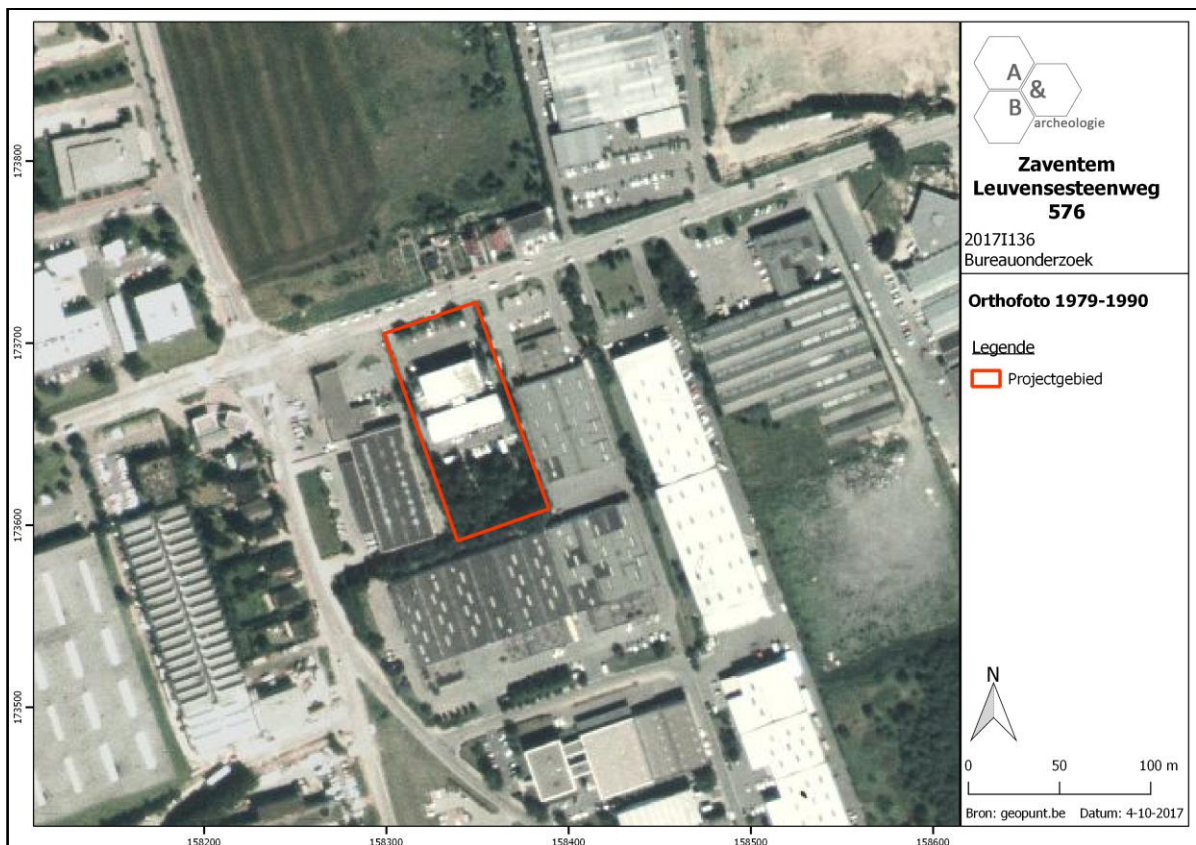
Figuur 37 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1891 (bron: cartesius.be en NGI).

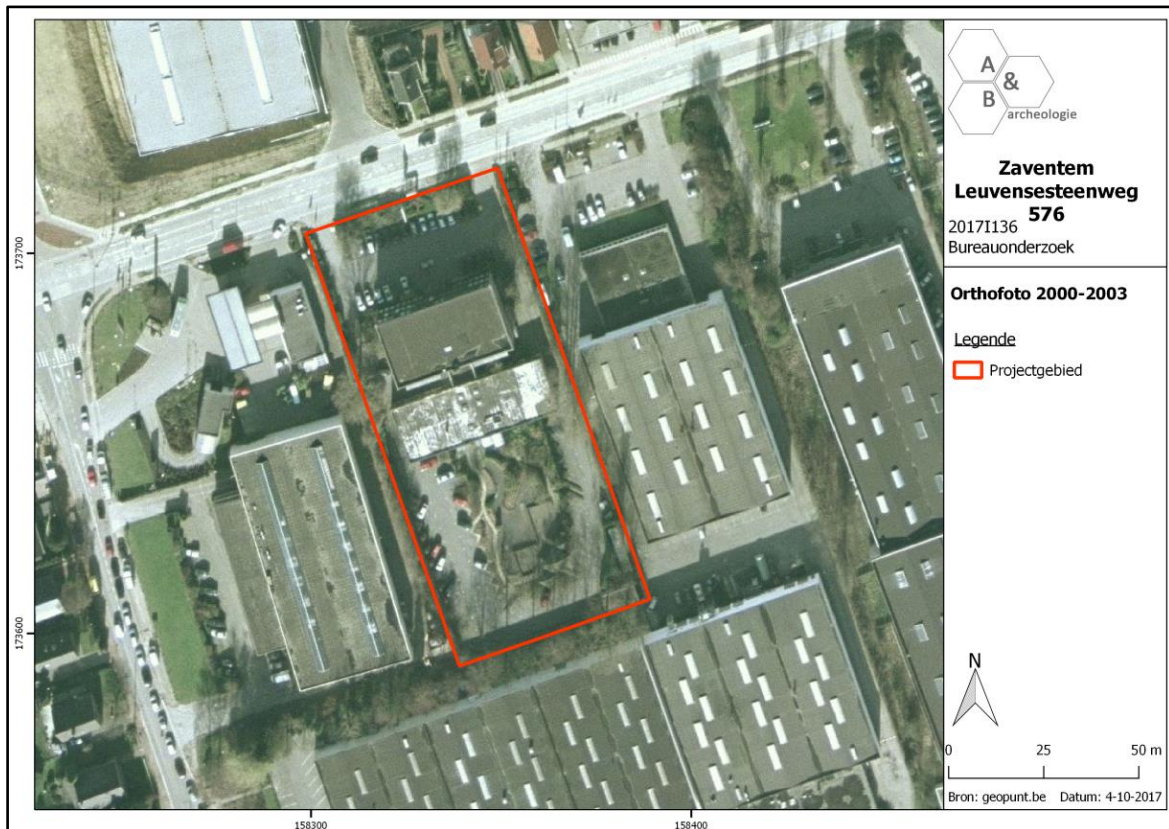
Figuur 38 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1930 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 39 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 40 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 41 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2003 (bron: geopunt.be).

Figuur 42 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het projectgebied een aantal sites aangegeven, die hiernavolgend besproken worden. De sites tonen duidelijk een zeker archeologisch potentieel aan van het plangebied.

Metaaltijden

Ten noorden van het terrein wordt het toponiem Zeven Tommen aangegeven (CAI ID 162974). Dit toponiem zou teruggaan op de aanwezigheid van prehistorisch grafheuvels of Romeinse tumuli. De laatste grafheuvel zou genivelleerd zijn in de vroege 16de eeuw en werd beschreven als Tomberg.

Romeinse periode

Ten noorden van het plangebied zijn enkele sites aangegeven met sporen of vondsten uit de Romeinse periode. Onder CAI ID 3197 wordt een opgraving aangegeven waarbij een rurale woning blootgelegd werd die kan gedateerd worden in de vroeg-Romeinse periode. Niet ver daarvan werd een grafheuvel uit de midden-Romeinse tijd aangetroffen (CAI ID 3196). Over de exacte locatie is enige discussie aangezien de vondst uit de 16de eeuw dateert. De grafkamer werd in het begin van de 16de eeuw geopend. In de grafkelder stond een sarcofaag uit grijze steen met marmeren gesculpteerd deksel. In de sarcofaag lagen glas- en aardewerk, een bronzen lamp, een ring in bergkristal, munten van Nero, Antoninus Pius en Faustina. Het reliëfverschil van de tumulus is momenteel niet meer zichtbaar. Vlak ten noorden werd Romeins bouw materiaal teruggevonden (CAI ID 3943).

Ten zuiden van het plangebied werd een muntschat uit de midden-Romeinse periode teruggevonden. De schat bestaat uit 358 munten van Caracalla (211-217) tot en met Aemilianus (253). De schat werd wellicht weggestopt ten tijde van de Germaanse invallen.

Middeleeuwen

Ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich het kasteel van de heren van Kraainem (CAI ID 3791). Het kasteel gaat terug tot de late middeleeuwen. In Nossegem, ten noordoosten van het plangebied, bevindt zich de parochiekerk die een oorsprong zou hebben in de late middeleeuwen (CAI ID 3839). Ten noorden van het plangebied wordt een laatmiddeleeuws lusthof gekarteerd (CAI ID 3838). Nog ten noorden bevindt zich de Sint-Martinuskerk. De oorspronkelijke Romaanse kerk met drie beuken van zes traveeën in basilicale opstand, een oostertoren en een absis, werd in de 16de en 17de eeuw vergroot en omgebouwd tot de huidige gotische constructie, die in de 19de eeuw nogmaals werd uitgebouwd (CAI ID 3817). Vlakbij worden nog twee laatmiddeleeuwse watermolens aangegeven (CAI ID 3861 en 3862).

Nieuwe tijd

Ten zuidoosten van het plangebied wordt onder CAI ID 3793 het kasteel van Sterrebeek aangegeven. Dit kasteel kent zijn oorsprong in de 16de eeuw. Vlak ernaast wordt de parochiekerk Sint-Pancratius aangegeven (CAI ID 3791).

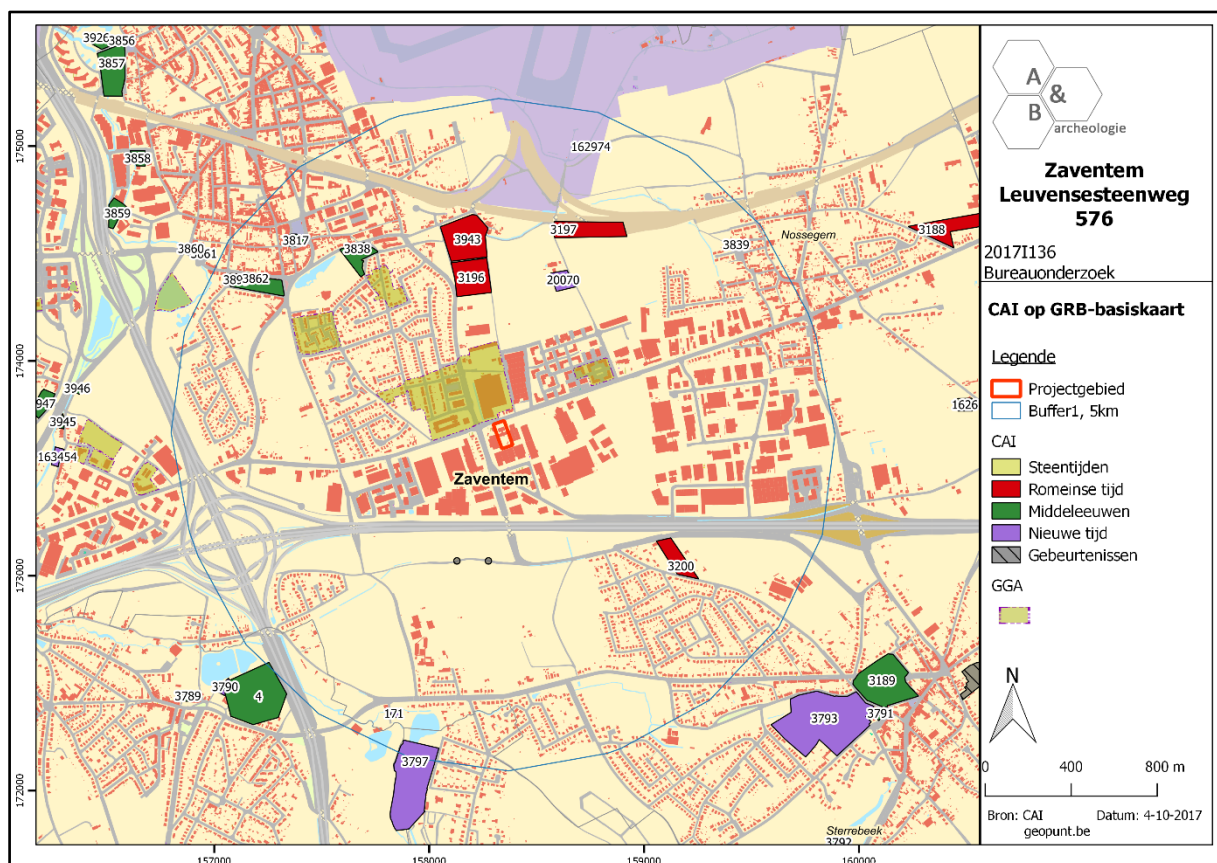
Metaaldetectie en prospectie

Tijdens een metaaldetectie-onderzoek werd een munt uit de 18de eeuw teruggevonden (CAI ID 20070). De munt werd teruggevonden ten noordoosten van het plangebied.

Gebieden geen archeologie meer te verwachten

Aan de overzijde van het plangebied wordt een groot deel van de industriezone aangegeven als een gebied waar geen archeologie meer verwacht wordt. Door het optrekken van de grote industriële gebouwen werd het bodemarchief danig omgewoeld, waardoor het mogelijke archeologische erfgoed vernield werd.

Het archeologisch kader toont duidelijk een mogelijk archeologisch potentieel aan van het gebied en de directe omgeving ten noorden van de Kleine Maalbeek. Vooral het voorkomen van enkele Romeinse sites tonen een archeologisch potentieel aan. De impact van de industrie in en in de directe omgeving van het plangebied heeft echter gezorgd voor een aanzienlijke versterking van het bodemarchief.

Figuur 43 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van de bureaustudie kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Op basis van de 18de-, 19de- en 20ste-eeuwse cartografische bronnen kan gesteld worden dat geen bewoning aanwezig was binnen de grenzen van het plangebied. Het terrein is tijdens deze periode in gebruik als landbouwgebied. Pas vanaf de luchtfoto van 1971 wordt het terrein en de omliggende percelen ingenomen bij de uitbreiding van de industriezone.
- Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden.
- Het terrein is volledig ingenomen door gebouwen, waaronder één met een volledige kruipkelder, en asfaltverhardingen (parking). De impact van deze werkzaamheden is aanzienlijk te noemen. De controleboringen tonen duidelijk aan dat in het terrein reeds aanzienlijke graafwerkzaamheden werden uitgevoerd en dat de bodemopbouw algemeen genomen als sterk verstoord kan omschreven worden. Een intact archeologische laag of lagen worden hierdoor niet meer verwacht. Er wordt bijgevolg geen archeologisch erfgoed meer verwacht binnen de grenzen van het plangebied.
- Op archeologisch vlak kan gesteld worden dat er een matige potentiële waarde aan het terrein kan toegeschreven worden, gezien de aanwezigheid van enkele Romeinse sites in het noorden. Ondanks het archeologisch potentieel wordt geen archeologie meer verwacht door de impact van de huidige gebouwen en verhardingen.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft het voorbereidend werk. Hierbij worden de bestaande kantoorgebouwen, kruipkelder en bijgebouwen gesloopt en worden de bestaande asfaltverhardingen uitgetrokken. Het tweede luik bestaat uit het optrekken van een

nieuwbouw met rondom een circulatieweg. De werkzaamheden concentreren zich op de reeds bestaande gebouwen en verhardingen. Nieuwe verstoringen in de bodem beperken zich hierdoor.

De controleboringen tonen bovendien duidelijk aan dat in het terrein reeds aanzienlijke graafwerkzaamheden werden uitgevoerd en dat de bodemopbouw algemeen genomen als sterk verstoord kan omschreven worden. Een intact archeologische laag of lagen worden hierdoor niet meer verwacht.

Op basis hiervan en door de aanwezige bebouwing en verhardingen kan gesteld worden dat reeds een aanzienlijke verstoring van het bodemarchief heeft plaatsgevonden, waardoor de kans op de aanwezigheid van archeologische sporen eerder beperkt is. Een verder archeologisch (voor)onderzoek is op basis van deze argumentering niet zinvol.

3.3. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. Wel bevinden zich enkele Romeinse sites ten noorden van het plangebied en werd een Romeinse muntschat teruggevonden ten zuidoosten. De cartografische bronnen geven aan dat het terrein vanaf de 18de eeuw in gebruik was als landbouwgrond. Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen gegevens gekend.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Het terrein is momenteel ingenomen door gebouwen, bijgebouwen en asfaltverhardingen. In het zuiden zijn kleine groenzones aanwezig waarin bomen aangeplant werden. Controleboringen tonen duidelijk aan dat in het terrein reeds aanzienlijke graafwerkzaamheden werden uitgevoerd en dat de bodemopbouw algemeen genomen als sterk verstoord kan omschreven worden. Een intact archeologische laag of lagen worden hierdoor niet meer verwacht. Op basis van deze gegevens kan gesteld worden dat reeds een aanzienlijke verstoring van het bodemarchief heeft plaatsgevonden, waardoor de kans op de aanwezigheid van archeologische sporen eerder beperkt is.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Neen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft het voorbereidend werk. Hierbij worden de bestaande kantoorgebouwen en bijgebouwen gesloopt en worden de bestaande asfaltverhardingen uitgebroken. Het tweede luik bestaat uit het optrekken van een nieuwbouw met

rondom een circulatieweg. De werkzaamheden concentreren zich op de reeds bestaande gebouwen en verhardingen. Nieuwe verstoringen in de bodem beperken zich hierdoor. Bovendien hebben de bestaande gebouwen en asfaltverhardingen reeds aanzienlijke verstoringen met zich meegebracht.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. Echter gezien de omliggende sites is de kans op het aantreffen van archeologische sporen mogelijk, maar zeer beperkt door de hoge verstoringsgraad.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Op basis van de bureaustudie, de geplande werken en de hoge verstoringsgraad kan gesteld worden dat geen verder archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk is. Controleboringen tonen duidelijk aan dat in het terrein reeds aanzienlijke graafwerkzaamheden werden uitgevoerd en dat de bodemopbouw algemeen genomen als sterk verstoord kan omschreven worden. Een intact archeologische laag of lagen worden hierdoor niet meer verwacht. De geplande werken concentreren zich op de reeds verstoorde gronden.

4. Samenvatting

Het terrein, gelegen in Zaventem met een totale oppervlakte van 6290m², bevindt zich aan de zuidelijke zijde van de Leuvensesteenweg met huisnummer 526. Ten westen bevindt zich de Weiveldlaan en verder ten zuiden de Vierwinden. Het plangebied wordt ingenomen door twee grote rechthoekige kantoorgebouwen die onderling verbonden zijn. Het kantoorgebouw vooraan bestaat uit drie niveaus, het kantoor achteraan uit één niveau. Het voorste kantoorgebouw is over de volledige oppervlakte voorzien van een kruipkelder tot ca. 1m diep onder het huidige maaiveldniveau. Daarnaast bevindt zich nog een grotere en diepere kelder in het oostelijke deel van het kantoorgebouw. Het achterliggende kantoorgebouw is gefundeerd met betonplaten van ca. 25cm dik met daaronder een funderingslaag van ca. 25cm. Intern komen nog op geregelde afstanden paalfunderingen voor die tot ca. 1m diep gefundeerd zijn. De kantoorgebouwen liggen beduidend lager gelegen dan de straat en de zuidelijke grens. Aan de straatzijde en achteraan zijn betonverhardingen aanwezig die gebruikt worden als parkeerplaatsen. In de verhardingen zijn ijzeren roosters te zien die wijzen op watervoorzieningen en rioleringen. In het achterste kantoorgebouw is bovendien een hoogspanningskabine aanwezig die verbonden is met de straat. Achteraan zijn nog enkele kleine bijgebouwtjes aanwezig, waaronder een bakstenen gebouw in de zuidoostelijke hoek en enkele prieeltjes. Langs de oostelijke en westelijke rand komen bomen voor. Ook in het zuidelijke deel zijn enkele bomen aanwezig in de smalle groenzones. Centraal is een diep uitgegraven kiezelpad aanwezig. Bij de aanleg van het pad werd een uitgraving uitgevoerd waarop een zwarte folie gelegd werd met kiezels. Het pad ligt echter beduidend dieper dan de omliggende delen. Kadastraal gezien kan het terrein teruggevonden op: Zaventem, afdeling 2, sectie B, perceel nr. 144H.

Binnen de grenzen van het plangebied worden één bodemtype aangegeven. Het gaat om het bodemtype Aba0. Deze bodem wordt gekenmerkt door een droge leembodem met een textuur B-horizont of met een weinig duidelijke kleur van de B-horizont.

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. Wel bevinden zich enkele Romeinse sites ten noorden van het plangebied en werd een Romeinse muntschat teruggevonden ten zuidoosten. De cartografische bronnen geven aan dat het terrein vanaf de 18de eeuw in gebruik was als landbouwgrond. Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen gegevens gekend.

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft het voorbereidend werk. Hierbij worden de bestaande kantoorgebouwen gesloopt en worden de bestaande asfaltverhardingen uitgetrokken. Ook zullen de bomen gerooid worden. Het tweede luik bestaat uit het optrekken van een nieuw kantoorgebouw van 2640m². Rondom de nieuwbouw wordt een circulatieweg in betonverharding aangelegd. Er zal geen kelderverdieping aangelegd worden. De fundering bestaat uit een betonplaat met paal- of muurfunderingen. De werkzaamheden concentreren zich op de reeds bestaande gebouwen en verhardingen. Nieuwe verstoringen zullen hierdoor beperkt of zelfs afwezig zijn.

Controleboringen tonen duidelijk aan dat in het terrein reeds aanzienlijke graafwerkzaamheden (aanleg kantoorgebouwen met kruipkelder, nutsvoorzieningen, parking, ...) werden uitgevoerd en dat de bodemopbouw algemeen genomen als sterk verstoord kan omschreven worden. Een intact archeologische laag of lagen worden hierdoor niet meer verwacht. Een verder archeologisch (voor)onderzoek is op basis van deze argumentering niet zinvol.

5. Bibliografie

- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Zaventem>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Uitsnede uit het plan 'huidige toestand' (bron: initiatiefnemer).	8
Figuur 2 Detailopname van het plangebied met zicht op de huidige toestand (bron: initiatiefnemer).	8
Figuur 3 Aanduidingen van de opdrachtgever van de gekende verstoringen (bron: initiatiefnemer).	9
Figuur 4 Zicht op de luchtfoto van 2003 waarbij de kruinen van de bomen nog beperkt zijn en waarbij op het achterliggende deel duidelijk de betonverhardingen en bijgebouwen kunnen opgemerkt worden. Vooraan is ook een parking aanwezig.	9
Figuur 5 Zicht op de bestaande grote parking vooraan met een duidelijk niveauverschil ten opzichte van de straat.	10
Figuur 6 Zicht op de bestaande kantoorgebouwen met vooraan de grote parking met links en rechts de toegangen (bron: google maps).	10
Figuur 7 Zicht op het voorste kantoorgebouw met drie verdiepingen en een kruipkelder.	11
Figuur 8 Zicht op de oostelijke weg en de kantoorgebouwen met achteraan de hoogspanningskabine.	11
Figuur 9 Zicht op de westelijke weg met centraal een rooster van water- en riolering en achteraan rechts het achterste kantoorgebouw.	12
Figuur 10 Zicht op de hoogspanningskabine die aangebouwd is aan het achterste kantoorgebouw.	12
Figuur 11 Zicht op de houten prieeltjes op de achterliggende parking met boompjes ter hoogte van de groenzones.	13
Figuur 12 Zicht op de oostelijke weg naar de straatzijde met enkele hogere bomen in de kleine groenzones.	13
Figuur 13 Bakstenen gebouw in de zuidoostelijke hoek.	14
Figuur 14 Centraal diep uitgegraven kiezelpad met de lager gelegen kantoorgebouwen.	14
Figuur 15 Zicht op de locatie van boorpunt 2 ter hoogte van de zuidelijke parking, met zicht op de aanwezige verhardingen, groenzones en muurtjes.	15
Figuur 16 Zicht op de nieuwbouw met mogelijkheid tot circulerend verkeer (bron: initiatiefnemer).	16
Figuur 17 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	17
Figuur 18 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	18
Figuur 19 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be).	18
Figuur 20 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	19
Figuur 21 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).	20
Figuur 22 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV).	21
Figuur 23 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	21
Figuur 24 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	22
Figuur 25 Aanduiding van de controleboringen op het huidig kadaster.	23
Figuur 26 Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van boorpunt 1.	24
Figuur 27 Zicht op de locatie van boorpunt 1 ter hoogte van de steile helling.	24
Figuur 28 Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van boorpunt 2, met een volledig verstoord profiel.	25

Figuur 29 Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van boorpunt 3 waarbij de C-horizont zich meteen onder de teelaarde bevindt.	25
Figuur 30 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	26
Figuur 31 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	27
Figuur 32 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart - type 1 (bron: geopunt.be).	27
Figuur 33 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).	30
Figuur 34 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	30
Figuur 35 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).	31
Figuur 36 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).	31
Figuur 37 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1891 (bron: cartesius.be en NGI).	32
Figuur 38 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1930 (bron: cartesius.be en NGI).	32
Figuur 39 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).	33
Figuur 40 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).	33
Figuur 41 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2003 (bron: geopunt.be).	34
Figuur 42 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).	34
Figuur 43 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	36